Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT פרייז 20 גראשען הײַנט 10 זייטען.

נייער פאלקסבלאט

אונפארטייאישע פאליטיש-געזעלשאפטליכע טאג-צייטונג

№ 227 | Łódź, Niedziela 24 listopada 1929 r. | זיבעטער יאהרגאנג | לאדז זונטאג, כא מרחשון תר"צ | № 272

Adres Redakcji i Administracji Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71 | אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פיעטריקאווער 21, טעל. 224-71

מיר רופען אויף אלארם!

א פינסטערע כמארע רוקט זיך אן אויפ'ן יודישען האנדווערקער אין לאדז

די לאדזער יודישע האנדווערקער מוזען בעצייטענס זיך ארומזעהן געגען די געפאהרען, וואס דראהען צו צוברעכען זייער עקזיסטענץ

מיט'ן נייעם אינדוסטרי־געזעץ וואס ווערט איצט איינגעפיהרט אין פוילען ווערט אין א גרויסער מאס איינגעלעכט דאס מיטעלאלטער אין בעצוג צו די יודישע האנדווערקער. אמת, אין די נעזעצען זענען נישטא קיין דירעקטע בעגרענצונגען בנוגע די יודען. אלע פעראררנונגען זענען אויסען די טובה פנים'ם האנדווערק בכלל. נאר אזוי מאכט זיך עס שוין, אז די יודען וועלען ארויס פון דער נייער רעפארם

צוברעכען און צוזאלעטשעט

די ארגאניזאציע, וואס דארף אנפיהרען מיט אלע ענינים פונ'ם האנדווערק, זענען די נייע געוועהלטע האנדווערקער־קאמערן. בעת די האנדווערקער־קאמערן האבען געזאלט געוועהלט ווערען און פון אויבען נעגעבען געווארען א וואינק, אז עס דארף קומען צו א פערשטענדיגונג, כדי אויסצומיידען די וואהל־פראצעדור. די צענטראלע ארגאניזאציעס פון די פוילישע האנדווערקער טראגען א בולט אנטיסעמיטישען כאראקטער.

צווישען די יודישע און פוילישע האנדווערקער איז געשלאסען געווארען א צענטראלער אפמאך אויף גאנץ פוילען, אין די יודען זענען איינגעגאנגען אויף צו בעקימען פון 20 ביז 40 פראצענט מיטגלידער אין די האנדווערקער־קאמערן. ווי ס'האט זיך שפעטער ארויסגעשטעלט, האבען די פוילישע האנדווערקער דעם ראזינגען אפמאך איגנענוצט אזוי, אז ס'זאל נישט זיין מעהר ווי די ראזינע צאהל, ראנגענען וועניגער קען י אַ זיין. האט מען טאקע אין לאדז „אויסגעוועהלט" בלויז 9 יודישע ראטמענער אין דער האנדווערקער־קאמער און שפעטער

טראג'ן דעם געשלאסענעם אפמאך.

אז 2 יודען דארפען געוועהלט ווערען אין דער פערוואלטונג, וועלכע בעשטעהט פון פינף פערזאן, איז נעוועהלט געווארען בלויז 1 יוד, (וויצע־פרעזידענט פון דער קאמער ה' קאזשימיערסקי).

און אט מיט'ן ענטשטעהן פון דער האנדווערקער־קאמער הויבט זיך אן אלץ בילטער ענטדעקען, אז

אויף די יודישע האנדווערקער רוקט זיך אן א פינסטערע כמארע

וואס פון איהר וועט מען בלויז אין א קליינער מאס קענען פערהיט ווערען, אויב מ'וועט זיין טיכטיג, שטעהן אויף דער וואך און נישט אין באנאלען אַן פון ווארט, נאר טאקע היטען יעדען שריט און פערהיטען פון יעדער נייער גזירה.

דער גרויסער כלל האנדווערקער איז אזוי פערטון אין די טעגליכע דאגות פרנסה, אז ער אריענטירט זיך אבסאלוט נישט אין אלעם, וואס סיקומט פאר אין

גיט זיך נישט אפ קיין דין וחשבון

עס עקזיסטירען דערווייל איבערגאנגס־תקנות וואס וועלען נאך דויערען א קירצע צייט, אבער באלד וועלען שוין אנהויבען ווירקען די נייע געזעצען, און דאן וועלען ערשט אנהויבען פיהלען זייער ווירקונג די יודישע האנדווערקער, וועלכע וועלען צו זייער דיספאזיציע נישט האבען קיין שום אפיציעלע קערפערשאפט, וואס זאל האבען אנ'אינטערעס זיי צו הילף צו קומען און זיי צו פערטיידיגען,

די השפעה פון די יודישע האנדווערקער אין דער לאדזער האנדווערקער־קאמער איז א מינימאלע

אלץ ווערט אפגעטון מיט א בעשטימטער אויסגעהאלטענער ליניע — איזאלירען די יודען מ'שטעלט זיי פאר געשעהענע פאקטען און מ'רעכענט זיך נישט אפילו מיט די אויסערליכע אנשטענדיקייט־פארמען. א פלענאר־זיצונג, וואס קומט פאר איינמאל אין א 3-4 חדשים בעשטימט מען אויף פרייטאג, הגם מ'ווייסט, אז די רעליגיעזע יודישע מיטגלידער פון דער האנדווערקער־קאמער וועלען זיך אין דער זיצונג נישט קענען בעטייליגען. א זיצונג פון דער קולטור־קאמיסיע, אין וועלכער ס'זענען פערהאן אויך יודישע מיטגלידער, בעשטימט מען אויף פרייטאג אין אווענד. אבער דאס זענען אלץ קליינינקייטען.

וויכטיגער זענען אנדערע ענינים: ביים אננעהמען אנגעשטעלטע האט מען ערקלערט, אז מ'וועט זיך נישט רעכענען מיט קיין נאציאנאלער אנגעהעריגקייט, פון די אנגעשטעלטע — וויכטיג איז, אז זיי זאלען זיין קוואליפיצירטע. און ס'האט זיך ארויסגעשטעלט עפעס דורך א „צופאל", אז

אויף 10 אנגעשטעלטע האט מען קוים אנגענומען 1 (איין) יוד.

(נאך וועניגער ווי ס'האלט בעטראפען לויט „נומערוס קלויזוס").

די האנדווערקער־קאמער שטעלט צוזאמען רשימות פון די שאצערס און די שטייער־קאמיסיעס, האט מען אין די ראזינע קאמיסיעס „פערגעסען" אריינצושטעלען אויך יודישע מיטגלידער, און ערשט נאך אנ'אינטערווענץ זענען אין די רשימות אריינגעשטעלט געווארען עטליכע יודען, נאטירליך נישט אויף די ערשטע ערטער.

מ'האט צוזאמענגעשטעלט עקזאמענאציאנס־קאמיסיעס. א קאמפלעט בעשטעהט פון 3 פערזאן און יעדע קאמיסיע האט צו עטליכע קאמפלעטען. אינ'ם רוב קאמיסיעס זענען נישטא קיין יודען.

אבער אין די אלע קאמיסיעס איז נישטא קיין איין יודישער פארזיצער

איז טאקע צווישען אלע יודישע האנדווערקער אין דער לאדזער וואיעוואודזטווע נישט געווען קיין איין קוואליפיצירטער יודישער האנדווערקער, וואס זאל בעזיצען די נעהעריגע אינטעליגענץ אויף צו זיין א פארזיצער פון אנ'עקזאמענאציאנס־קאמיסיע?

אין דער לעצטער מינוט האבען די יודישע מיטגלידער פון דער האנדווערקער־קאמער די פראגע אויפגעהויבען אויפ'ן פלענום און די פיהרער פון דער קאמער האבען דערזעהען, אז זיי זענען צו־ווייט פערגאנגען, און האבען נאכגעלאזט: מ'האט מסכים געווען, אז די רשימות זאלען „דערגענצט" ווערען. צי וועלען זיי דערגענצט ווערען און ווי־אזוי — וועלען מיר זעהען בקרוב. די יודישע האנדווערקער דארפען דערווייל די פראגע נישט אפלאזען.

אלע האנדווערקער, וועלכע בעזיצען נישט דעם טיטול מייסטער, וועלען זיך מוזען עקזאמענירען. דער עקזאמען בעשטעהט פון צוויי טיילען: א פאכמישער און טעארעטישער. דער טעארעטישער טייל, וואס דארף אפגעגעבען ווערען אין פויליש אין ס'וועט כמעט, זעהר פיל זיין

אפהענגיג פון דער עקזאמינאציאנס־קאמיסיע

און וועט דער האנדווערקער נישט בעזיצען דעם טיטול מייסטער, וועט ער מעגען ווייטער פיהרען זיין ווערקשטעל, אבער וועט נישט טארען האלטען קיין לערן־יונגלעך. וועלכער מייסטער וועט זיך עס קענען בעגעהן אהן א לערן־יונגעל?

און וואס פאר א בעדייטונג וועט עס האבען פאר דעם יודישען כלל? עס וועט אפהאלטען דעם צופלוס פון נייע האנדווערקער.

דער ענין איז פאר די האנדווערקער זעהר וויכטיג און מ'מוז זיך מיט איהם ערנסט בעשעפטיגען, נישט נאר אין די רייהען פון בלויז האנדווערקער, אבער אין דער ערשטער רייה מוזען זיין אקטיוו די האנדווערקער־ארגאניזאציעס, זייערע פערטרעטער און פארשטעהער.

ס'רוקט זיך אן א שווארצע כמארע. מיר טוען אונזער פליכט אין שלאגען אלארם, ווער ס'האט אנ'אפנעם איער, זאל זיך אנהערען און עפעס טון.

י. ה.

געוו. פאסט-מיניסטער מיעדזשינסקי

בעט מ'זאל בעשטימען א געריכט איבער איהם

וואַרשאַ, 23. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט).

דער געוועזענער פאסט־מיניסטער מיעדזשינסקי האט זיך געווענדעט מיט א בריף צום פולקאווניק סלאוועק, אז מ'זאל בעשטימען א בירגער־געריכט, וואס זאל פעסטשטעלען, צי זיין טעטיגקייט בעת ער איז געווען פאסט־מיניסטער גיט א רעכט צו קוועסטיאנירען זיין כבוד און ערליכקייט.

אויף דעם האט דער ג. פאסט־מיניסטער מיעדזשינסקי בעקומען פון פולקאווניק סלאוועק א בריף אין וועלכען ער שרייבט צווי. אנד.:

מיין ליבער! אויף דיין בריף פון 14־טען נאוועמבער ה. י. ענטפער איך דיר אז אלץ וואס די פרעסע האט געשריבען האט נישט געריהרט מיין איבערצייגונג, אז דו האסט נישט געטון עטוואס אזוינס, וואס זאל בעריהרען דיין כבוד. קענענדיג דיך עטליכע און צוואנציג יאהר, נעפין איך פאר מעגליך אויסדריקען מיין איבערצייגונג אין דער ראזינער פארם. אבער איך פערשטעה — שרייבט ווייטער פולק. סלאוועק — אז מיין ערקלערונג, אלס אנ־ערקלערונג פון א יחיד קען דיך נישט בעפרידיגען. דאריבער האב איך בעשלאסען אין פערטרעטונג מיט'ן פרעמיער־מיניסטער אז א מעהר קאמפעטענטע אינסטיטוציע — א בירגער־געריכט — זאל בעטראכטען דעם ענין. פולק. סלאוועק פערענדיגט זיין בריף אז ער האט זיך געווענדעט צו א רייה פערזאנען אז זיי זאלען בעטראכטען אלע פאקטען און יורידישע פראגען וואס זענען פערבונדען מיט'ן ראזינען ענין.

פאלשע ידיעות אין דייטשלאנד וועגען פוילען

בערלין, 23. (ספ. טעל.) די גאנצע דייטשע פרעסע ברענגט ידיעות פון ווארשא אז פוילען געפינט זיך ערב א מלוכה־איבערקעהרעניש. ס'ווערען איהר בערנגעגעבען פערשידענע קלאנגען, וועגען דעם, אז ס'זאל כלומרשט פינאנדערגעלאזט ווערען דער סיים און ס'וועלען נישט בעשטימט ווערען קיין נייע וואהלען און ס'וועט נעענדערט ווערען די קאנסטיטוציע.

די ראזינע קלאנגען ווערען איבערגעגעבען אויף דעם סמך פון דער ערקלערונג וועלכע ס'האט געמאכט דער וויצע־פארזיצער פון ב.ב.־קלוב פירשט ראדזיוויל, אז די קאנסטיטוציע אין פוילען גילט נישט זייט מאי 1926.

די ווירטשאפטליכע לאגע פון פוילען

וואַרשאַ, 23. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט).

דער אמעריקאנער ראטגעבער דעוועי האט פערעפענטליכט זיין ווייטערדיגען בעריכט וועגען דער ווירטשאפטליכער לאגע אין פוילען. ער האלט, אז פוילען האט זיך נעקענט ענטקעגענשטעלען דעם איצטיגען קריזיס, ווייל ווירטשאפטליך נעהט זי אביעקטיוו פאראויס.

„לעוויאטאן" פאר ענדערן די קאנסטיטוציע

וואַרשאַ, 23. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט).

אין ארגאן פון „לעוויאטאן" — „פושעגלאנד נאספאדארטשי" איז אפגעדרוקט א לייטארטיקעל אין וועלכען ס'ווערט אויסגעשפראכען: מ'מוז א סוף מאכען צו דער איצטיגער לאגע: אויב די קאנסטיטוציע איז נישט צוגעפאסט צום לעבען, מוז זי געענדערט ווערען אויף אזא אדער אויף אנדער אופן.

אויפרוף פון בילדונגס-מיניסטער וועגען דער אויטאנאמיע פון די אוניווערזיטעטען

וואַרשאַ, 23. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט).

דער בילדונגס־מיניסטער האט ארויסגעשיקט אנ'אויפרוף צו אלע אוניווערזיטעטען אין וועלכען ס'ווערט געזאגט:

ביז־איצט האבען די אוניווערזיטעטען געהאט די פולסטע אויטאנאמיע, די לעצטע טרויעריגע געשעהענישען האבען אבער געצוואונגען זיך צו פערטראכטען, צי ס'לוינט בלייבען ביי דער ראזינער בעציהונג. אויב די לעצטע געשעהענישען זאלען זיך איבערחזר'ן דאן איז די אוניווערזיטעט־אויטאנאמיע בעדראהט.

פער'חתמעט אלע אינסטיטוציעס פון די לינקע פועלי־ציון אין ווארשא

וואַרשאַ, 23. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט).

פרייטאג אינדערפריה זענען אלע לאקאלען פון די לינקע פועלי ציון (קולטורעלע אינסטיטוציעס, פראפ. פעראיינען, פערלאג, ביורא פון קאאפעראטיוו א.אז.וו.) פערחתמעט געווארען דורך דער פאליציי. דער לעצטער נומער "ארבייטער־צייטונג" איז קאנפיסקירט געווארען.

נאך אנ'אינטערווענץ מצד די פועלי־ציון־ראטמענער איז אדורכגעפיהרט געווארען א רעוויזיע און די לאקאלען זענען געעפענט געווארען.

גרויסע ארעסטן צווישן קאמוניסטן אין ווארשא

א גרעפין — א קאמוניסטקע; ארעסטירט דעם קאמוניסט ראמאן מאטיס מיט 50.000 זל.

ווארשא, 23 (טעלעפאניש) זייט סעפטעמבער ה. י. האט די ווארשאווער פאליציי אנגעהויבן צו ליקווידירן דעם צענטראל-קאמיטעט פון דער קאמוניסטישער פארטיי אין פוילען. דאס איז געווען דעמאלס ווען פון סאוויעט-רוסלאנד איז צוריקגעקומען דער אויספלוג פון פוילישע קאמוניסטן. אינ'ם אויספלוג האט געזאלט לויט פאליציייאישע קוועלען געהערן, אטטא מאך, ארבייטער פון שייבלער און גראהמאנס פאבריק אין לאדז, טעקלא באראוויאק, אנ'ארבייטערין פון לאדז, זשעמבא פון זשעשאוו, ריינהאלד הונקער פון לאדז, אלפרעד בעם פון גרויספוילען, דימיטרא גארבאווי פון מזרח-גאליציען, יוזעפא אבארעק פון סאכאטשעוו, האבערמאן פון לעמבערג, מאריא גאבארא, ארבייטערין פון שייבלער און גראהמאנס פאבריק, בראניסלאוו ביבער און שליווקא. נאכ'ן צוריקקומען פון דער דאזיגער דעלעגאציע קיין פוילען האט די פאליציי אין חודש סעפטעמבער אדורכגעפיהרט א רייהע רעוויזיעס און ארעסטען און פערהאלטען 46 פערזאן.

נעהערנעכסטן ביינאכט האט די ווארשעווער פאליציי ארויסגעשיקט 62 פאטרולען פון דער אויספארשונגס-פאליציי, וועלכע האבען אין די פערשידענסטע פונקטען פון ווארשא אדורכגעפיהרט רעוויזיעס.

אין אייזערנעם טויער 6 איז ארעסטירט געווארען די ד"ר מעדיצין קאמילא הורוויטש, א שוועסטער פון קאמוניסט מאקסימיליאן הורוויטש, וועלכער איז אין פוילען פערמשפט געווארען צום טויט, די שטראף איז איהם פערביטען געווארען אויף אייביגע טורמע, ער איז אבער מיט עטליכע יאהר צוריק ענטלאפען פון דער טורמע אין ווראנקי און שפילט איצט א בעדייטענדען ראל אין סאוויעט-רוסלאנד. ד"ר קאמילא הורוויטש איז געווען די לייטערין פון דער פרויען-אפטיילונג פון דער קאמוניסטישער פארטיי.

ווייטער איז ארעסטירט געווארען יצחק גארדין, וועלכער איז ערשט מיט עטליכע וואכען צוריק בעפרייט געווארען פון דער לאדזער טורמע. ס'זענען אויך ארעסטירט געווארען: בראניסלאוו און אהרן בערמאן. זיי זאלען זיין מיטגלידער פון צ. ק. פון דער קאמוניסטישער פארטיי אין וויים-רוסלאנד.

אויף מילא 25 איז ארעסטירט געווארען די סטודענטקע נאלדע אלטער.

אנ'אמת'ע סענסאציע האט אבער ארויסגערופען דער ארעסט פון דער גרעפין אלשעווסקא פון נאווי שוויאט 33. אלשעווסקא איז געווען א לעהרערין פון מוזיק און פרעמדע שפראכען. זי האט געזאלט זיין די רעדאקטארין פון אלע קאמוניסטישע אויפרופען. ביי איהר אין שטוב האט מען געפונען פיל בעוויז-מאטעריאל. אויף מוראנאווער 1 איז ארעסטירט געווארען לייב ביבערמאן, וועלכער האט געזאלט ערפילען די פונקציעס פון פארזיצענדען פון דער אויסלענדישער אפטיילונג. ביי ביבערמאן האט מען געפונען א רשימה פון קאנספירירטע אדרעסען אויף דער גאנצער פראווינץ. ווייטער איז ארעסטירט געווארען דער קאסירער פון צענטראל-קאמיטעט ראמאן מאטיס, ביי וועלכען מ'האט געפונען 50 טויזענד זלאטיס אין פרעמדער וואלוטע.

דאס געיעג נאכ'ן דיסעלדארפער מאסען-מערדער

דיסעלדארף, 23 (ספ.טעל.) נעכטען איז ארעסטירט געווארען א 29-יעהריגער מאנספערשוין וואלדעמאר שטעלצער, וועלכען מ'האט חושד געווען אין אנטיילנעהמען אין די אכזריותדיגע מאסען-מארדען. ביים ארעסטירטען האט מען געפינען א באד-קאסטיום פון א פרוי, בעת'ן ארעסט האט דער מאנספערשוין ערקלעהרט "איך בין דער צווייטער משה, איך בין נאך מעהר ווי לוטהער" דערוויי'ל איז נאך נישט בעוואוסט, צי דער דאזיגער פערשוין האט א שייכות צו די מאסען-מארדען.

א חוץ דעם איז היינט ארעסטירט געווארען אנ'עסטרייכישער בירגער פאראלבערג, וועלכען מען איז אויך חושד אין די מערדערייען.

דיסעלדארף 23 (ספ.טעל.) דער דיסעלדארפער פאליציי-פרעזידענט האט היינט אויפגענומען די פרעסע-פארשטעהער און זיי אויפגעפאדערט, אז זיי זאלען דערהאלטען דאס גלייכגעוויכט און זאלען נישט געבען קיין איבערטריבענע און פאלשע ידיעות וועגען מערדער.

1000 כינעזער אומגעקומען

פון א סאוויעטישען לופט-אנגריף

טאקיא 23 (סב. טעל.) לויט די דעפעשען וואס זענען אנגעקומען פון כארבין און אסאהי האבען 1000 כינעזישע זעלנער און ציוויל פערזאנען זיך בעהאלטען פאר א סאוויעטישען לופט-אנגריף אין א קוילען-גרובען, די סאוויעטישע עראפלאנען האבען באמבארדירט די גרובען און אלע 1000 פערזאן זענען אומגעקומען.

בריאן וועגען דער זיכערקייט פון פוילען

פאריז, 23 (סב. טעל.) אויף דער זיצונג פון דער אויסערן-קאמיסיע ביים פארלאמענט האט איינער פון די דעפוטאטען געפרעגט בריאנען, וואס וועט טון פראנקרייך ביי אנ'עווענטועלען אנגריף פון דייטשלאנד אויף פוילען, בריאן האט געענטפערט, אז ס'איז אלץ געטון געווארען, כדי ס'זאל נישט קומען צו אזא קאנפליקט. אונטער אלע ביזאיצטיגע אפמאכען איז פערהאן די אונטערשריפט סיי פון פוילען סיי פון דייטשלאנד.

אפקלאנגען פון די געשעהענישן אין דער ווארשעווער קהלה

רעגירונגס-קאמיסאריאט ווארענט צו פערמאכען די יש"א

עס זענען שוין בעקאנט די רעזולטאטען, צו וועלכע עס האבען געבראכט די האנדלונגען פון דער קהלה בנוגע די יודישע פאלקס-שולען — דאס זענען די לעצטע זונטאג'דיגע געשעהענישען אין דער קהלה. די קהלה-פערוואלטונג וויל איצט די אחריות פון די געשעהענישען ארויפווארפען אויף דער י.ש.א., ווי זי האט דאס געטון אין איהר לעצטער רעזאלוציע.

מסתמא אין צוזאמענהאנג מיט דעם האט מען ארויסגערופען י.ש.א. אין רעגירונגס קאמיסאריאט, אין דער אפטיילונג פון עפענטליכע זיכערקייט. דער פארשטעהער פון י.ש.א. איז אויפגענומען געווארען דורכ'ן שעף פון דער אפטיילונג, ה' פאך, וועלכער האט געווארנט, אז די י.ש.א. וועט פער'חתמ'עט ווערען, אויב עס וועט פעסטגעשטעלט ווערען, אז זי האט געהאט א שייכות מיט דער אדמיניסטראציע.

דער פארשטעהער פון י.ש.א. האט אנגעוויזען אויפ'ן קאמוניקאט פון י.ש.א.-פרעזידיום אין וועלכען ס'איז ערקלערט געווארען, אז צו דער דעמאנסטראציע געגען דער קהלה, אין וועלכער עס האבען זיך, לויט די פערשידענע צייטונגס-בעריכטען, בעטייליגט הונדערטער עלטערן און ארבייטער, פערביטערטע דורכ'ן בעשלוס פון דער קהלה, האט נישט די י.ש.א. קיין שייכות — נישט זי האט עס ארגאניזירט און נישט זי האט גערופען צו בעטייליגען זיך אין איהר.

דער שעף פון דער זיכערקייטס-אפטיילונג האט דערקלערט, אז ער נעמט צו קענטניש די בעמערקונג פון דער י.ש.א. ער ווענדעט זיך אבער צו דער י.ש.א., זי זאל אין דער צוקונפט ווירקען אויף איהרע מיטגלידער און אנהענגער זיי זאלען זיך אפהאלטען פון אויסדריקען זייער פראטעסט אויף דעם אופן, ווי דאס איז געשעהען זונטאג אין דער קהלה, ווייל דורך דעם ווערט געשטערט די עפענטליכע רוה. די מאכט וואלט דאן געווען געצוואונגען צו מאכען מאר דעם פעראנטווארטליך די י.ש.א.

דער פארשטעהער פון י.ש.א. האט דערקלערט, אז ער וועט די ווענדונג איבערגעבען דער פערוואלטונג, אבער ער מאכט אויפמערקזאם, אז די י.ש.א. קאן זיין פעראנטווארטליך נאר פאר אזעלכע מעשים, וועלכע ווערען דורך איהר ארגאניזירט, אדער דורך איהר איניציאטיוו ארויסגערופען.

נאך קירצע און שווערע ליידען איז נעכטען מוצאי שבת קודש געשטארבען אין עלטער פון 69 יאהר אינזער הייסגעליבטע און אונפערגעסליכע מוטער, גראס-מוטער, שוויגערמוטער, שוועסטער און טאנטע

ב"ע

מלכה אשת ר' צבי גליקסמאן ז"ל

די לויה קומט פאר היינט, זונטאג, דעם 24 נאוועמבער ד. י. 12 א זייגער בייטאג פון טרויער-הויז מלינארסקא 2, וועגען וואס עס טיילען מיט אין גרויס צער

די טיפטרויערנדע היגטערבליבענע.

Dr. med. JAN POLAK

אינערליכע קראנקהייטען. ספעצ. אלערגישע אסטמא, גיכט, רעוומאטיזם, וואסערפיבער.

6 Sierpnia 22, fr. I p., tel. 164-21

נעמט אן פון 9 – 12 מיטאג און פון 8 – 9 אוו.

די קרעדיט-שוץ-קאמיסיע פון שטריקער-מייסטער

מיט גארנהענדלער צוזאמען ביים האנדוו.-קלוב, פאלודנ. 4

בעטען אלע בעלי-חובות פון

אברהם פרושינאווסקי

(קילינסקיעגא 50) צו קומען היינט, זונטאג, 8 א זייגער אווענד אין לאקאל פון האנדערקער-קלוב, וואו עס פארקומען

א פערזאמלונג מיט'ן ה' פרושינאווסקי.

גלייכצייטיג ווערען אויך געבעטען דרינגענד צו קומען די בעלי-חובות פון דער פירמע „ווענעציא", בענדין, סאנסעטשנא 21. 11866

PEPEGE

קאלאשעז און שניעגאוצעס

צו פאבריקס-פרייזען

צו בעקומען ביי דער פירמע

בערגער און פלאטא

לאדז נאוואמיעסקא 3, אין הויף, געוועלב 32.

פאלקס-אוניווערזיטעט

ביי דער ציוניסטישער ארגאניזאציע

היינט, זונטאג, 8.30 אוו. אין לאקאל פון דער ציוג. אדגאניזאציע (צעגעלניאנא 4)

א פארלעזונג

א. ד. ט.: „ענגלאנד, אראבער און א"י-מאנדאט"

פרעלעגענט: רעד. י. אוגער

איינגאנג פריי!!!

Lódzki Bank Depozytowy S. A.

לאדזער דעפאזיטען-באנק

אקצ. געז.

לאדז, פיעטריקאווער 5

נעהמט אן פערצינזטע פקדונות (ווקלאדען) אויף ביכלאך אין זלאטעס און אין פרעמדע וואלוטען פון 10 זלאטעס אן.

דאס אויסצאהלען קומט פאר אויפ'ן ערשטען פערלאנג ביים פארשטעלען דאס פקדונות-ביכעל.

Łódź, Piotrkowska 5

Dr. med. H. Lubicz

צעגעלניאנא 43, טעל. 41-32

ספעציאליסט פאר הויט, וועגערישע און מענער-אחערע קראנקהייטען. הייזנג מיט קווארץ-לאמפע (האר-אויסטאל)

נעהמט אן פון 8–10 און פון 5–8 אווענד.

Dr. med. A. WITOŃSKI

הארין-און לונגען-קראנקהייטען

פיעטריקאווער 80

טעל. 181-90

צוריקגעקעהרט

נעמט אן פון 5 – 7 אוו.

Dr. med. B. FROM

ספעציאל-ארצט פאר אקושער-פרויען-קראנקהייטען

Zawadzka 46 (Żeromskiego 12)

telefon 142-61

צוריקגעקעהרט.

נעהמט אן פון 3–5 נאכמיטאג. 11678

בוכפיהרונגס-קורסען

ביים קליינהענדלער-פעראבאנד זאוואדזקא 5

פרייז 10 גילדען פאר א קורס.

ס'ווערט אויך געלערנט יודיש. פויליש און רעכנען

אונזערע פריינד משה מענדל זילבערבערג און פאמיליע, צוליב'ן טויט פון זייער אונפערגעסליכען מאן און פאטער

ב. ע.

דוד יהודה

דריקען מיר אויס אונזער טיפסטען ביילייד

טויבע און בנימין זילבערבערג

צוריקגעקעהרט

Dr. med. P. LANGBARD

הויט- און ווענערישע קראנקהייטען

זאוואדזקא 10, טעל. 10-630

נעהמט אן פון 9–1 און פון 5–8 אוו. 11757

רעכער

מאשינאווע

ווערן אנגענומען צו ביליגע פרייזען

ג. נארדמאן ציגלנ. 29

אויסגעבראכען א שטרייק פון די אראבער

צוליב'ן ארעסט פון 9 באיקאט-אגיטאטארען

ירושלים, 23. (יט"א טעלעגראפיש).
אין יפו זענען ארעסטירט געווארען 9 אראבער פאר באיקאט-אגיטאציע. זיי האבען געוואלט באלד געשטעלט ווערען פאר'ן געריכט.
דאס האט ארויסגערופען א גרויסע אויפרעגונג ביי דער אראבישער באפעלקערונג און ס'איז אויסגעבראכען א שטרייק אין יפו, אויך אין ירושלים און שכם דראהט מיט א שטרייק.

3000 פונט קאנטריבוציע פאר אן'אראביש דארף

לאנדאן, 23. (אטע) אויף דעם אראבישען דארף אשאער האט מען ארויפגעלעגט א שטראף פון דריי טויזענד פונט שטערלינג פאר אנטיילנעהמען אין אנפאל אויף דער יודישער קאלאניע באר שבע.

פארקלענערט די שטראף

ירושלים, 23. (יט"א טעלעגראפיש).
דאס אפעלאציע-געריכט האט פארקלענערט ביז 2 יאהר תפיסה די שטראף פאר צוויי אראבער, וועלכע זענען אין דער ערשטער אינסטאנץ פערמשפט געווארען צו 5 און 7 יאהר תפיסה פאר רויבען יודיש גוטס.

הויפט-מופטי איז אונבעריהרליך
די אויספארשונגס-קאמיסיע וועט קומען צו איהם

ירושלים, 23. (יט"א טעלעגראפיש).
דער הויפט-מופטי, וועלכער וועט ארויסגערופען אלס עדות צו דער אויספארשונגס-קאמיסיע וועט אויסנוצען זיין אונבעריהרליכקייט, אזוי, אז די קאמיסיע וועט מוזען קומען צו איהם אין שטוב.
דיועלבע רעכט זאל אויסנוצען אויך הרב קוק.

אן'אראביש פראפאגאנדע-ביורא

ירושלים, (י.ט.א.) ווי עס ווערט מיטגע-טיילט, האט די אראבישע עקזעקוטיווע בעשלאסען צו גרינדען אן'אראביש פראפאגאנדא-ביורא. בראש פון דעם ביורא שטעהט דער אראבישער נאציא-נאליסט האסאן סידקי דזשואני.

לוק ווערט ווייטער פערהערט
אדוו. סטאקער ווייזט ארויס זיין בקיאות

ירושלים, 23. (יט"א טעלעגראפיש).
אויף דער היינטיגער זיצונג פון דער אויס-פארשונגס-קאמיסיע איז ווייטער אויסגעהערט געווארען לוק. דער פערטרעטער פון דער אראבישער עקזעקוטיווע אין דער אויספארשונגס-קאמיסיע אדוו. סטאקער, האט געפרובט אנווייזען, אז די סיבה פון די געשעהענישען איז די מזרח-וואנד וואס הענגט אין שטוב ביי יעדען יוד, דאס איז א סימן אז די יודען האבען זיך קיינמאל נישט אפגעזאגט פונ'ם געדאנק ווידער אויפצובויען דעם בית-המקדש. ווייטער האט אדוו. סטאקער געוויזען א בילד פון אן'אמעריקאנער צייטונג אויפ'ן דאזיגען בילד איז, אויסגעמאהלט דר. הערצעל, וועלכער פיהרט די יודען צו דער ...אמאה מעטשעס. דער פארזיצער פון דער אויספארשונגס-קאמיסיע וואלטער שאו ער-קלערט, אז דאס בילד מיט הערצעלס וויזיע באצייכענט די נאציאנאלע נאלעריע אין לאנדאן.
ווייטער ווייזט אדוו. סטאקער זיין בקי-אות און דערצעהלט, אז די כותל מערבי איז א הייליגטום פאר די מאכמעדאנער, ווייל פון די לייצעס פון מאכמעדס פערד זענען געבליבען א סימן אויפ'ן כותל, וואס מ'זעהט דעם סימן נאך ביז איצט. א געלעכטער האט ארויסגערופען די פראגע מיט וועלכער סטאקער האט זיך געווענדעט צו זיין געהילף: ווי מיינט איהר וועה האט פריהער גע-לעבט מאכמעד צי קריסטוס!?
לוק האט ערקלערט, אז סטאקער האט אין נאמען פון דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע צוגע-שטעלט א מעמאראנדום וועגען ענין כותל מערבי. אויף זיין, לוקס פארערונג אז ביידע צדדים זאלען צושטעלען אלע מאטעריאלען וואס זיי בעזיצען בנוגע דער כותל מערבי האט די רבנות הראשי קיין שום מאטעריאלען נישט צוגעשטעלט.

ספעציעלע קאמיסיע ביים פעלקער-בונד
זאל זיכערן די יודען דעם צוטריט צו די הייליגע ערטער

גענף, 23. (אטע). די ענגלישע רעגירונג האט זיך געווענדעט צו דער מאנדאט-קאמיסיע וועגען שאפען א ספעציעלע קאמיסיע, וועמענס אויפגאבע ס'זאל זיין צו זיכערן דער יודישער באפעלקערונג הודו. און פריי אויסצופיהרען איהר רעלי-גיעזע צערעמאניעס אויף די הייליגע ערטער. בשעתו איז די קאמיסיע נישט געשאפען געווארען צוליב דער שטעלונג וועלכע איז אנגענומען געווארען דורכ'ן וואטיקאן, דער ענין וועט וואהרשיינליך איבערגעגע-בען ווערען דעם פעלקער-ליגע-ראט.
גענף, 23. (יט"א טעלעגראפיש).
דא איז פארגעקומען א זיצונג פון דער מאנ-דאטען-קאמיסיע, ביי דער פעלקער-ליגע. אויף דער זיצונג וועלכע איז פארגעקומען געהיים איז בע-טראכט געווארען די נאטע פון דער בריטישער רע-גירונג, וועגען בעשטימען א ספעציעלע קאמיסיע, וועלכע זאל אויספארשען דעם ענין וועגען כותל-מערבי. ווי דער יט"א-קארעספאנדענט דערוויסט זיך האט די מאנדאט-קאמיסיע דעם פארשלאג אפגעגע-ווארפען, ווייל דער ארטיקעל 14 פונ'ם מאנדאט רעגולירט אלע ענינים פון די הייליגע ערטער און טיילט נישט אויס בעזונדער די כותל-מערבי.

נחום סאקאלאוו אין רומעניען
אויפנאהמע ביי דער קעניגין, פרעמיער און אויסערן-מיניסטער

בוקארעשט, 23. (ספ. טעל.) דער פאר-זיצער פון דער ציוניסטישער וועלט-עקזעקוטיווע נחום סאקאלאוו איז היינט געקומען קיין בוקארעשט. ער איז אופגענומען געווארען אויף אן אודיענץ ביי דער קעניגין מאריא און פרעמיער מאניו, וועלכען סא-קאלאוו האט פארגעשטעלט די לאגע אין פא-לעסטינא. דער אויסערן-מיניסטער מיראנעסקו האט איינגעארדענט א פרישטיק לכבוד דעם גאסט.

סאוויעטישער געזאנדטער ביים אויסערן-מיניסטער
וועגען די געשעהענישען אין לעמבערג

ווארשא, 23 (טעלעפאניש). דער מיניסטער זאלעסקי האט געכטען אויפגענומען דעם סאוויע-טישען געזאנדטען באגאמאלאוו וועגען די פאר-נעכטיגע נאציאנאליסטישע דעמאנסטראציעס פון דער אוקראינישער יוגענד פאר'ן סאוויעטישען קאנסולאט אין לעמבערג.
דער מיניסטער האט אויסגעדריקט בעדויערן צוליב די געשעהענישען און האט פערזיכערט דעם געזאנדטען, אז די רעגירונג האט ארויסגעגעבען די ענטשפרעכענדע פעראָרדנונגען, אז אין דער צוקונפט זאלען אזעלכע פאלען נישט מעגליך זיין. ס'ווערט געפיהרט אן אויספארשונג און די שולדיגע וועלען בעשטראפט ווערען.

קאמוניסטען וועלען אריינ-טראגען אין סיים
א אונצוטרוי-וואטום פאר דער רעגירונג

ווארשא, 23. (טעלעפאניש) די קאמוניס-טישע פראקציע אין סיים האט פערעפענטליכט א קאמוניקאט, אז זי וועט אריינטראגען אין סיים אן'אונצוטרוי-וואטום פאר דער רעגירונג אלס צו א רעגירונג פון פאשיסטישער דיקטאטור.

די סטודענטען-אונרוהען אין פראג

פראג, 23. (ספ. טעל.) היינט איז דערפריה איז ווידער פארגעקומען א גרויסע מאניפעסטאציע פון סטודענטען פון פאליטעכניקום און אוניווער-זיטעט. די מאניפעסטאציע איז אדורך רוהיג.
פרעסבורג, 23. (ספ. טעל.) היינט איז ווי-דער געקומען צו נייע צוזאמענשטויסען צווישען סלאוואקישע און יודישע סטודענטען.

באנדיטען-אנפאל אויפן „אריענט-עקספרעס"
געווארפען באמבעס און געשאסען פון ביקסען

בעלגראד, 23. (ספ. טעל.) אויף דעם „אריענט-אקספרעס" זענען אנגעפאלען א גרויסע צאהל באנדיטען, וועלענדיג ארויסרופען א קאטאסטראפע 2 קילאמעטער פון צאריבראד אויף דער יוגאסלא-ווישער טעריטאריע האט אונטער'ן רעסטאראן-וואגאן אויפגעריסען א באמבע, די צווייטע באמבע האט אויפגעריסען אונטער'ן באגאזש-וואגאן. דער צוג איז אפגעשטעלט געווארען, און דעם אויגענבליק האבען די באנדיטען אנגעהויבען צו שיסען אויפ'ן צוג פון ביקסען. די פאסאזשירען האבען זיך גע-לעגט אויף די פארלאגעס און אזוי ארום זענען זיי געלעגען ביז דאס אנגעקומען הילף. קיינעם פון די באנדיטען האט מען נישט געכאפט.

פראסט אין אמעריקא

ניו-יארק, 23. (ספ. טעל.) אין גאנץ אמע-ריקא הערשען איצט שטארקע פרעסט. די שטארק-סטע קעלטען זענען נאטירט געווארען אין פענסיל-וואניען. ביז איצט זענען אין פערשידענע געגענדען נאטירט געוואהרען 20 טויט-פאלען פון די פרעסט.

די קאנסערוואטיסטען געגען בעניייען די בעציהונגען מיט רוסלאנד

לאנדאן, 23. (ספ- טעל.) דער קאנגרעס פון די קאנסערוואטיסטען האט אנגענומען א בעשלוס געגען בעניייען די דיפלאמאטישע בעציהונגען צווישען ענגלאנד און סאוויעט-רוסלאנד.

קלעמאנסא אין גסיסה
די דאקטוירים האבען אויפגעגעבען יעדע האפנונג

פאריז, 23 (ספ.טעל.) קלעמאנסאס גע-זונד-צושטאנד איז האפנונגסלאז. די דאקטוירים דערהאלטען ביים לעבען דעם קראנקען נאר דורך מארפין-איינשפריצונגען.
דער „אלטער טיגער" ליגט אהן בעוואוסטזיין.
פאריז 23 (ספ.טעל) די דאקטוירים וואס בעהאנדלען קלעמאנסאן האבען ערקלעהרט, אז דער צושטאנד פון טיפער-דעפרעסיע ביים קראנ-קען געהט איבער אין גסיסה.
ס'איז נישט פערהאן קיין שום האפנונג צו דערהאלטען דעם קראנקען ביים לעבען. דער טויט וועט קומען, נישט קוקענדיג אויף דעם וואס דאס הארץ ארבייט גוט, ביי דער ערשטער אפשוואכונג.
פאריז, 22 (א.ט.א.) קלעמאנסא וועלכער קעמפט מיט'ן טויט האט אין א מינוט פון בע-וואוסטזיין דיקטירט זיין טעסטאמענט, ער האט פערוועהרט, אז די קבורה זאל פארקומען אויפ'ן חשבון פון דער מלוכה און אז זיין טויטער קער-פער זאל בעגראבען ווערען נעבען זיין פאטער אין סאן ווינסענט.

ווידער געקומען צו א סכסוך
אין די פויליש-דייטשע אונטערהאנדלונגען

ווארשא, 23. (טעלעפאניש פון אונזער קאר-רעספאנדענט).
אין די דייטש-פוילישע אינטערהאנדלונגען איז ווידער געקומען צו א סכסוך. דאס מאל פערלאנגען די דייטשען, אז די פוילישע פלייש-טראנספארטען קיין דייטשלאנד, זאלען געהען דורכ'ן ים. די פוילישע רעלעגאציע איז דערויף נישט מסכים.

זעלבסטמארד פון א בעאמטען
אין בנין פון דער וואיעוואדזטווע

בידגאשטש, 23 (ספ. טעל.) נעכטען ארום 2 בייטאכט איז געקומען אין וואיעוואדזטווע דער בעאמטער פון דער בודזשעט-אפטיילונג באלעסלאוו לענדזשען איז ארויף צו זיך אין צימער אויפ'ן 2-טען שטאק. לענדזשען האט גלייך געעפענט דאס פענסטער און איז פון דארט ארויסגעשפרונגען, ער איז געפאלען אויפ'ן ברוק מיט א צובראכענעם שארבען. די סיבה פון זעלבסטמארד איז נישט בעקאנט.

בערנארד שאו וועגען פארלאמענטאריזם
ער לויבט שטארק די טעטיגקייט פון מארשאל פילסודסקי

לאנדאן, 23 (ספ. טעל.) אין דעם סאציא-ליסטישען וויסענשאפטס-קלוב האט דער בעריהמטער שרייבער בערנארד שאו געהאלטען א פארטראג וועגען קריזיס פון די פערשידענע רעגירונגס-סיס-טעמען. שאו האלט, אז ס'ווערט איצט געמאכט פרובען צו זוכען נייע פארמען פון רעגירען, אזעל-כע פארמען זוכען מוסאליני, פילסודסקי א. א. ארומרעדענדיג די נייע פארמען אין איטאליען, יוגאסלאוויען, שפאניען און פוילען, האט שאו ארויסגעוויזען א זעלטענע אריענטאציע אין דער אינערליכער לאגע פון פוילען, רעדענדיג זעהר גינסטיג וועגען מארשאל פילסודסקי. שאו האלט, אז ס'וואלט געווען א פעהלער פאר'צואווארפען דעם מארשאל פילסודסקי א פיינדליכע בעציהונג צום פארלאמענט, פילסודסקי וויל אויפהאלטען די אויס-טערליכע פארמען פון פארלאמענטאריזם, ער וויל אבער אין די אלטע פארמען אריינגיסען א ניי לע-בען שאו האלט אויך, אז מ'דארף אויך געבען א נייעם אינהאלט דעם ענגלישען פארלאמענט, אויב נישט וועט קומען אויך צו א פארלאמענט-קריזיס אין ענגלאנד.

יודיש טעאטער אין פילהארמאניע, נארוטאוויטשא 20
אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאן.

לעצטע פארשטעלונגען פון אונזערע געסט אין אמעריקאנער קינסטלערין
בערטא זאסלאווסקא שלמה הערשקאוויטש און לעאן געטליכערמאן

היינט, זונטאג, 9 אוו. לעצטער שלאגער פון אמעריקאנער טעאטער, וועלכער האט איבע-ראל דעם גרעסטען ערפאלג אין 3 אקטען פון קאלמאנאוויטש מיט געזאנג און טענץ
קינדער פערגעסט אייך ניט
„יעטי"– זאסלאווסקא; „חיים יענקעל"–הערשקאוויטש; „שמאי"–געטליכערמאן

מאנטאג, דעם 25-טען נאוו., 9 אווענד
גרויסע פאפולערע פארשט. פון 1 ביז 2.50
צום לעצטען מאל דער גרויסער שלאגער, וועלכער האט ארויסגערופען פיל ענטציקונג מיט איהר שטארקען אינהאלט און שעהנע געזאנגס-נומערן אין 4 אקטען
די בלוטיגע נקמה
הויפט-ראל „סערקע קאזאק"–זאסלאווסקא

דינסטאג, דעם 26 נאוו., 9 אין אוונד
לטובת דעם
קריגס-אינוואלידען-פעראיין אין לאדז
עס ווערט געשפילט אויפ'ן פערלאנג פון פובליקום די שטארק-אויסגענומענע פיעסע אין 4 אקטען מיט געזאנג און טענץ
דער גאלדענער שידוך
צום שלוס: א גרויסער קאנצערט
מיט'ן אנטייל פון אונזערע געסט.

ס'נעמט אנטייל (לויט א.ב.) פרויען: בעזמאן, מאכאראווסקא, נערה, פאדערמאן. מענער: אריעל, אייזענבערג, באלבירסקי, גוטמאן, האמבורגער, מאכאראווסקי, ניי-הויז, פאלאנסקי, ראקאוו.

אדמיניסטראטאר: מ. ארנוואלד. מוזיקאלישער לייטער: ל. זעלמאן.
בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון פילהארמאניע.

אונזער טראַגעדיע

דער יודען-מאמענט אין דער פאַר-לעזונג פון פּרעמיער שוויטאַלסקי

ווי דארפען מיר יודען זיך בעציהען צום רעד פעראַט פון פּרעמיער שוויטאַלסקי?

פעהלען אין׳ם רעפעראַט אַן עלעמענט פון אפענער גינציגקייט לגבי יודען. דאָס איז די קורצע ערקלערונג, אַז אַן ענדעקישע רעגירונג וואָלט נישט רעאַגירט קעגען שלאָגען יודען.

דעם אמת זאָגענדיג, איז דער גאַנצער פער-ריינסט פון דער מאַי-סיסטעם לגבי יידען בעשטאַנען דערין, וואָס די רעגירונג האָט ערנסט אין איפּ-ריכטיג פערטייריגט יודען קעגען כוליגאַנישע אָנפאַלען. הוצדעם איז פאַר יידען לחלוטין גאָרנישט געטון געוואָרען. דער פּראָצעס פון יודישער עקאָנאָמישער פּויפּעריזאַציע איז געגאַנגען פאָראויס מיט ריזיגע שריט. אין דעם פּרט האָט די רעגירונג נישט בלויז נישט אפגעשאַפט אַלע פריהערדיגע סיבות, ווי די איבערטריבענע שטייער-משא, דער באָיקאָט אויף יידען אין בעאַמטענטום, וכדומה, נאָר ס׳איז נאָך צוגעקומען אַ נייער מאָטיוו, מאָנאָפּאָל אַן עטאַטיזם, וועלכע איננאָרירען און בעזייטיגען דעם יידישען סוחר.

קענען מיר זיך בענוגענען בלויז דערמיט, וואָס מ׳האָט אונז אוועקגעשטעלט העכער ווי הינט און בהמות, וואָס מ׳לאָזט נישט איטליכען צעווילדעוועטען כוליגאַן אויפהייבען געגען אונז אַ האַנד, אַז מ׳פערצוימט פאַר אונז אַלע וועגען צום עץ-החיים, מ׳פערוואַנדעלט אונז אין פּאַריער פון דער געזעלשאַפט?

מיר האָבען נאָך עפּעס אויסצוזעצען אין אַ פּרט פון שלאָגען. דער ש״ק פון דער רעגירונג וערט אפטמאָל פערוואַנדעלט פאַר אונז אין אַ צרה, מחמת די סאַנאַציע-פּיינטליכע עלעמענטען לאָזען אויס אויף אונזערע קעפּ זייער צאָרן צו דער רעגירונג; און מיר ווערען אַזוי אַרום דער שעיר לעזאזל.

דאָס איז שוין אַן אַלגעמיינע צרה, ענטווערער ס׳שלאָגט אונז דער מישל, אָדער ס׳שלאָגען אונז די שונאים פונ׳ם מושל, דערפון אָבער ווערט אונז נישט גרינגער...

פעהלען אָבער אין׳ם רעפעראַט נאָך אַ פּער-ספּעקטיווע בשורה פאַר אונז, וועלכע האָט באמת אַנ׳ערנסטען און טיפען בעטייט: דער פּלאַן וועגען אַ היפּשריגער שטייער-סיסטעם, וועלכער זאָל אַרומנעהמען אויך דעם דאָרף.

מיר קלערען נישט קיין איינציגע מינוט, אַז דער דאָזיגער פּלאַן שטאַמט פון בעזונדערער ליבשאַפט צו יידען, פּשוט, די שטאַט איז שוין אויסגעזויגען, נישטאָ ביי איהר וואָס צו נעהמען; די אָרעמקייט פון דער שטאָט האָט אויך אָפּגעטויט די קויף-קרעפטיגקייט פונ׳ם פּויער. מוז די מלוכה אַנהייבען ציהען איהר יניקה דירעקט פון דער ערד, וועלכע פאַרמאָגט נאָך געוויסע וועפטיגקייט, מ׳דאַרף נאָר געפינען די ריכטיגע פּאָליטישע ליניע, איהר צו פערוואָרטען.

אָבער אַ טובה פאַר אונז וואָלט עס געווען, מיר וואָלטען אָפּגעצויגען דעם אָטעם, אונזערע עקאָנאָמישע אָנשטרענגונגען וואָלטען אויפגעהערט זיין אַ סיזיף-אַרבייט, נאָר אַ ברכה פאַר זיך און אַ ברכה פאַר דער מלוכה.

אָבער אָט דאָ טאַקע ליגט דער שווערסטער מכשול. אַנטקעגען דער דאָזיגער רעפאָרמע שטעלט זיך דאָך אַוועק די דעמאַגאָגיע פון די פּויערים-רעפּרעזענטאַנטען, וואָס איז מוחל אַלע גליקען פונ׳ם אַלגעמיינעם וואַ״שטאַנד, פאַר וועלכע אונזער נאַאיווער פּויער האָט נאָך נישט קיין פערשטענדניש, אפי מ׳זאָל איהם לאָזען צו רוה מיט דירעקטע שטייערען. און אַנשטאָט אויפצוקלערען דעם פּויער וועגען יענע אמת׳ע נויטען, רייטען זיי, די רעפּרעזענטאַנטען אַרויף אויף זיין טעמפּקייט און רייצען איהם קעגען די רעפאָרמאַטאָרען.

דערצו קומט נאָך די דעמאַגאָגיע פון די פּיהרערס פונ׳ם שטאָטישען פּראָלעטאַריאַט. פאַר וועלכען די רעגירונג האָט גראָד אַ סך געוואָרגט, אָבער גלייכצייטיג נישט דערלאָזט איבערטרעטען געוויסע גרענעצען, כדי נישט אונטערצוגראָבען אינגאַנצען דעם פונדאַמענט פונ׳ם איצטיגען סאָציאַל-עקאָנאָמישען רעזשים.

און דאָ ליגט אונזער טראַגעדיע. סוף כל סוף קעמפען דאָך די פּויערים און אַרבייטער אין נאָמען פון דעמאָקראַטיזם און מיר וואָלטען דאָך געדאַרפט לויט אונזער טראַדיציע שטעהן אין איין רייה מיט די דעמאָקראַטישע מאַסען און קעמפען געגען אַלע מעגליכען פּרוב פון דיקטאַטור. אָבער אין שיים פון די מאַסען קענען מיר זיך נישט אַנוואַרימען, זייערע פּאָליטישע טענדענצען זאָגען אונז נישט צו קיין שום טרייסט, אויך דער געגענלאַגער אַפּעלירט נישט צו אונז; זענען מיר געבליבען הענגען אין דער לופטען, פערמשפּט אויף אומפּרוכטבאַרער פּערמאַנענטער אָפּאָזיציע.

דער אַריסטריט פונ׳ם פּרעמיער שוויטאַלסקי איז אַנ׳אויסדריק פון אַ גרויסען שטורעם, וואָס ברויזט איצט אין דער פּוילישער פּאָליטיק. מיר זענען אָבער נישט צווישען די שטורמערס, הלואי זאָלען מיר אויך נישט זיין צווישען די געשטורעמטע.

פּ. ק.

וואָס לערנען אונז די ארץ-ישראל געשעהענישען

די סיבות, וואָס האָבען די געשעהענישען אַרויסגערופען און די מיטלען זיי נאָכצומיידען

(קאָרעספּאָנדענט צום „נייעם פאָלקסבלאַט") פון פּראָפ. דר. יוסף קלוזנער

נאָך מיין מיינונג זענען פאַראַן צוויי גרונד-סיבות צו די שרעקליכע געשעהענישען אין א״י.

די ערשטע סיבה איז — דאָס נאָכגעבען אין די תנחות צו די אַראַבער אויפ׳ן חשבון פון די יודען.

וואו עס זענען דאָ צוויי נאַציעס, און איינע פון זיי גיט די רעגירונג נאָך, כמעט אין יעדער זאַך — און דער צווייטער גאָרנישט, דאַרטען שאַפט זיך אַ פּאַנאַראַמ-לאַגע.

אין ארץ-ישראל האָט מען נאָכגעגעבען די אַראַבער מיט׳ן געוואָגענדען „תירוץ": די אַראַבער זענען אַ מעהרהייט. טאָר מען זיי נישט צערייצען, די יודען זענען אַ מינדערהייט זענען זיי מחויב צו נאָכגעבען. די הבטחה פון דער נאַציאָנאַלער היים איז פערדעכענט געוואָרען אַלס אַנ׳עקסטרא סיבה פון אויפרעגונג. און דעריבער אַ גוטער טעם, אַז מען דאַרף נאָכגעבען.. פּונקט ווי די הבטחה פון דער נאַציאָנאַלער היים קאָן פערקלענערען די פּאָליטישע און נאַציאָנאַלע רעכט פון דער מינדערהייט, און נישט פערגרעסערען זיי. דאָס איז דער גרעסטער אומגליק, וואָס האָט געטראָפען די יודען אין זייער לאַנד. די ענגלישע בעאַמטע האָבען געפונען אַז וואָס אַנצוכאַפּען זיך אין דער באַלפור-דעקלאַראַציע, כדי אַרויסרופען אויפרעגונג צווישען די אַראַבער און נאָכהער האָבען זיי מיט דערזעלבער אויפרעגונג געסטראַשעט די יודען און געפּאַרערט איבערצושניידען די יודישע רעכט און עליה. פּאָליציי, ביים אַנשטעלען רעגירונגס-בעאַמטע, ביים רעגירונגס לאַנד, אין דער העברעאישער שפּראַך און נאָך, און נאָך...

אין דער אמת׳ן אָבער, האָבען די הנחות נישט איינגעשטילט די אַראַבער, נאָר פערקעהרט, דאָס האָט געבראַכט דערצו, אַז די אַראַבער האָבען געקוקט אויף די יודען ווי אויף בירגער פון צווייטען גראַד און מיט וועלכע מען מעג אַלץ טון, איינגעשלאָסען פּאָגראָמען.

דאָס איז די ערשטע און די הויפּט-סיבה.

די צווייטע גרונד-סיבה, איז — דער פערהאַלטען זיך צו יודען ווי צו „נייטיוו", ה.ה. צו איינגעבוירענע און קולטורלאָזע.

אומעטום, וואו עס איז דאָ אַן אייראָפּעאישע קאָלאָניזאַציע און אַזיע אָדער אַפריקע קוקט די אייראָפּעאישע רעגירונג אויף די אייראָפּעאישע אייגוואַנדערער ווי אויף פּיאָנערען אייפ׳ן געביט פון קולטור, וועמענס צוועק עס איז צו פערוואַנדלען אַ האַלב-ווילד לאַנד אין אַ קולטורעלען ישוב. אויך די יודען זענען געקומען אין ארץ-ישראל ווי קולטור-פּיאָנערען: זיי האָבען פערוואַנדעלט זומפּיגע און זאַמדיגע פעלדער אין בליהענדע קאָלאָניעס און האָבען אַריינגעבראַכט אייראָפּעאישע קולטור און דעם פערלאָזענעם פערוואַרימטען און האַלב ווילדען לאַנד. די אַראַבער האָסען די יודען דערפאַר: עס איז נישט קיין פּלאַץ אין דער וועלט וואו דער „נייטיוו" זאָל נישט טראָגען קיין שנאה אויפ׳ן אייראָפּעער צוליב דער קולטור, וואָס ער האָט אַריינגעבראַכט און וואָס דורך דעם האָט „איבערגעפיהרט" די פרויען, די יוגענד, די אַרבייטער, בכלל, אַלע אַלטע און גוטע אָרדנונגען.

איז דען אַ וואונדער, וואָס דאָס האָט געבראַכט צו פּאָגראָמען, מוראדיגע און שרעקליכע פּאָגראָמען?

און עס איז כדאי צו נעהמען אין בעטראַכט: בעת אַבעראַל, וואו עס זענען פאָרגעקומען פּאָגראָמען, אפילו אין דעם צאַריסטישען רוסלאַנד — פלעגען לכל-הפּחות, אַ טייל פון די שריפטשטעלער פון די גייסטליכע און רעגירונגס-בעאַמטע אַרויסטרעטען געגען די שרעקליכע סקאַנדאַלען, האָט זיך אין ארץ-ישראל נישט געפונען קיין איינער פון די אַראַבישע אינטעליגענץ, וועלכער זאָל אַרויסטרעטען און פּראָטעסטירען געגען די שרעקליכע מעשים פון חברון און צפת. פון וועלכע די האָר שטעלען זיך קאַפּויר. בלויז צווישען די מאַסען האָבען זיך געפונען כ׳ פערטיידיגער און גוט-זאָגער פאַר יודען.

איז דאָס נישט אַ בולטער ביישפּיל פון דעם קולטורעלען און אינטעליגענטען צושטאַנד פון די אַראַבער?

וואָס קען מען דערצו טון?

ערשטענס, מאַכען אַ סוף צו די אַלע הנחות און נאָכגעבען. איין דין און איין געזעץ פאַר דער מינדערהייט ווי פאַר דער מעהרהייט. און אויב די האַלב-ווילדע מעהרהייט וויל אויסנוצען איהר קראַפט צו אונטערדריקען די קולטורעלע מינדערהייט, דאַרף מען דער מינדערהייט געבען געניגענדע שוץ, אָדער געבען די מעגליכקייט זיך אַליין צו בעשיצען. מען דאַרף איבערצייגען די אַראַבער, אַז זיי זענען נישט קיין „מיוחסים", און די רעגירונג און דער יודישער ישוב שרעקען זיך נישט פאַר דער אויפרעגונג פון אַמין-אַל-הוסייני אָדער מוסא קאַזים. מען טאָר נישט דערלאָזען די עפענדים און די מופטים און די „פּען-מערדער" פון׳ם טיפּ פון רעדאַקטאָר פון „פלישתין", אויפצורייצען די מאַסען און אַרויסצייגען די שוואַכקייט פון דער רעגירונג צו זיי, אַזוי אַז זיי זאָלען קענען אַ יבסטייטשען, אַז די רעגירונג איז מיט זיי, נאָר דאָן, ווען די רעגירונג וועט זיין פעסט ביי זיך, און די שוץ שטאַרק, דאַן און נאָר דאַן, וועט ביי זיי אפּפאַלען דער חשק אויפצורייצען צו פּאָגראָמען.

צווייטענס, מען דאַרף פעסט ערקלערען, אַז די יודען זענען נישט קיין „נייטיווס", אַז די יודען אין ארץ-ישראל זענען די טרעגער פון דער אייראָפּעאישער און אַמעריקאַנער קולטור און מען דאַרף זיי געבען די מעגליכקייט זיך אַליין צו בעשיצען, מען דאַרף נישט אונטערדריקען די אַראַבער אָדער בעגרענעצען זייערע רעכט, אָדער קוקען אַראָפּ אויף זיי. אָבער מען דאַרף זיך ביי זיי נישט בעטען. זיי דאַרפען אַנערקענען אַז די יודען זענען נישט קיין בירגער פון צווייטען גראַד און שוצלאָזע פּרעמדע — דאַן וועלען פּאָגראָמען נישט זיין.

זעלבסטפערשטענדליך, אַז דער הויפּט-מיטעל איז:

נאָך צענדליגער טויזענדער אַרבייטער, פּערמעגליכע און מענשען פון מיטעלשטאַנד. נאָך הונדערטער טויזענדער דונאַם לאַנד און נאָך צענדליגער קאָלאָניעס יעדעס יאָהר. אָבער אַהן אַ פּערזיכערונג פון גוטס און לעבען וועלען די פערמעגליכע נישט קומען, וואו די פּאָליטיק וועט זיך נישט פערבעסערען, וועט נישט זיין קיין ענטוזיאַזם און גלות, וועלכע גיט געלד און די מענשען.

און נאָך אַ זאַך דאַרפען מיר האָבען: די סימפּאַטיע פון דער פאָרגעשריטענער מענשהייט. עס איז אונמעגליך אַז אַזאַ סימפּאַטיע זאָל נישט זיין אויף דער זייט פון אַזאַ אַ יבערגעוועגליכער קולטורעלער ערשיינונג. ווי דאָס אויפלעבען פון אַנ׳אַלטען פאָלק, אין זיין אַלטען לאַנד, אַזאַ סימפּאַטיע איז אַ שטאַרקע כוח, און ווען דער כוח וועט זיך פעראייניגען מיט דעם אַנגעליכען כוח פון היסטאָרישער פערבינדונג פון יודישען פאָלק מיט זיין הייליגען לאַנד, און מיט דעם גרויסען כוח פונ׳ם אידעאַליזם פון די חלוצים וועלכע האָבען שוין נעצייגט וואונדער אין אַרבייט און אין בעשיצונג, דאַן וועט אונזער אַרבייט נישט מורא האָבען פאַר קיין שטערונגען אין דער וועלט.

(יט״א. ירושלים).

וואָס וועט זיין מיט עסטרייך?

אַ בעוועגונג, וואָס איז געווענדט געגען יודען

צוליב דער רעפּובליק פיערונג האָט דער עסטרייכישער בונדעס-פּרעזידענט ד״ר מיקלאַס פערבעטען צו זיך די שפּיצען פון דער עסטרייכישער געזעלשאַפט. עס זענען געקומען אַלע מעגליכע פּערזענליכקייטען, וואָס האָבען אַ נאָמען אין עסטרייך, ווי מיניסטאָרען, הויכע מלוכה-בעאַמטע, באַנק-פּרעזידענטען, אַבגעאָרדנעטע, פערטרעטער פון דער פּרעסע וכדומה. פון דער יודישער פּרעסע איז בלויז איינגעלאַדען געוואָרען דער פערטרעטער פון „הארץ" אין תל-אביב און דער קאָרעספּאָנדענט פון אייער צייטונג. חוץ לזה איז אַלס אָפיציעלער פערטרעטער געקומען אויך דער פּרעזידענט פון ווינער קהל, פּראָפעסאָר ד״ר פיק.

אַזוי ווי דער רעגירונג שעף האָט פערבעטען צו זיך אַלע פערטרעטער פון אַלע עסטרייכישע פּאַרטייען, איז עס קיין חידוש נישט, אַז עס האָבען זיך באַלד געבילדעט גרופּען אַרום די פּיהרענדע פּערזענליכקייטען, וועלכע זענען בעשעפטיגט געוואָרען מיט דער פראַגע: וואָס וועט זיין מיט עסטרייך?

מיר לעבען איצט אין עסטרייך אין אַ שווערער צייט. פון איין זייט די סאָציאַל-דעמאָקראַטישע מאַכטהאָבער אין ווין מיט זייערע סאָציאַלע איינריכטונגען, וואָס די קאַפּיטאַליסטען האָבען פון דעם קיין נחת נישט, פון דער אַנדער זייט די אַנטיסעמיטישע העצעס פון די היימווערן, אַ בעוועגונג וואָס איז געשאַפען קעגען די יודען און ווייל זי האָט אין איהר פּראָגראַם אויך דעם קאַמף קעגען די סאָציאַליסטען, ווערט זי אויך אונטערשטיצט פון יודישע אינדוסטריעלער און באַנקען, וואָס האָפען דורך זיי צו בעזיגען די סאָציאַל-דעמאָקראַטען, נישט קוקענדיג דערויף, וואָס אַזאַ נצחון וועט אויסגעהן צו די יודענס קעפּ.

די איצטיגע רעגירונג, בראש מיט דעם געוועזענעם פּאָליציי-פּרעזידענט שאָבער, איז זיכער יודען-פריינדליך. לכל הפּחות נישט יודען-פיינדליך.

(אַ בריף פון וויען)

די רעגירונג, מעג אויך זיין די שטאַרקסטע, קען זיך נישט פערלאָזען געגען הונדערטער דעמאָנסטראַציעס, וואָס ווערען געמאַכט אין לאַנד און עס איז אַ גרויסע שאלה, אויב די רעגירונג וועט זיך נישט מוזען בויגען פאַר׳ן ווילען פון די מאַסען, וואָס העצען שטענדיג פאַר די היימווער.

וואָס האָט די רעגירונג דערווייל געטון?

זי האָט אַריינגעבראַכט אַ נייע קאָנסטיטוציע, וועלכע שאַפט אַפּ פיל איינריכטונגען, וואָס די סאָציאַל-דעמאָקראַטישע רעגירונג האָט תיכף נאָכ׳ן אומשטורץ געמאַכט. אמת איז, אַז פיל פון די איינריכטונגען זענען פאַר אַ גרויסען טייל פון די עסטרייכישע בירגער שעדלעך. אָבער עס איז דאָך פּשוט אומעגלעך יוצא צו זיין פאַר יעדען איינעם, און אויך די נייע רעפאָרמען וועלען שעדיגען אַ טייל בירגער. אַזוי פיל איז זיכער, אַז דאָס אַריינטראָגען נייע רעפאָרמען איז אין עסטרייך נישט געווען קיין לעבענס פראַגע און עס האָט יעדען געוואונדערט, וואָס אַזאַ קלוגער שטאַטסמאַן, ווי ד״ר שאָבער איז, זאָל זיך איצט בעלאַסטען מיט אַזאַ שווערע פּראָבלעם פון שאַפען אַ נייע פערפאַסונג, צו וועלכער עס איז נויטיג צוויי דריטעל מאַיאָריטעט פון אָפּגעאָרדנעטע און אַזוי, ווי אַן די סאָציאַל-דעמאָקראַטען איז די מאַיאָריטעט נישט מעגליך, אַזוי הייסט דאָס פיהרען אַ קאַמף מיט די סאָציאַל-דעמאָקראַטען, אַ קאַמף וועלכער קען זיך שלעכט ענדיגען.

די נייע פערפאַסונג וויל דורכזעצען, אַז פעראָרדנונגען פונ׳ם בירגערמייסטער פון ווין, וועלכער איז אויך געוועזען דער לאַנדעס-הויפּטמאַן פונ׳ם לאַנד ווין, זאָלען קענען נעענדערט ווערען דורך דער רעגירונג. אויף אַזאַ אופן וועלען די סאָציאַליסטען, וואָס האָבען אין ווין אַ שטאַרקע פעסטונג, גאָרנישט קענען שאַפען, ווייל אַלע זייערע בעשלוסען וועלען פון דער קריסטליך סאָציאַלער רעגירונג געענדערט ווערען."

חוץ לזה וויל די נייע פערפאַסונג האָבען די מעגליכקייט צו ענדערן פערשידענע געזעצען, ווי למשל: איינפיהרען די צענזור, אויפלעזען דעם פאַרלאַמענט און רעגירען דורך דעם מלוכה שעף, וועמעס מאַכט זאָל פערשטאַרקט ווערען, וכדומה געזעצען, וואָס קענען אויסגענוצט ווערען צו שעדיגען פערשידענע איינריכטונגען פון דער רעפּובליק.

אודאי וועלען זיך די סאָציאַל-דעמאָקראַטען שטאַרק ווערען, די ענדערונגען נישט צו דערלאָזען און עס פרעגט זיך: ווי אַזוי וועט די רעגירונג זיך העלפען, בכדי צו בעקומען צוויי-דריטעל מאַיאָריטעט פאַר דער נייער פערפאַסונג. די רעגירונגס פערטרעטער טענהן: די נייע פערפאַסונג מוז בעשלאָסען ווערען, ווייל דאָס איז די איינציגע רפואה צום קראַנקען עסטרייכישען גוף. די סאָציאַל-דעמאָקראַטען טענהן: סיידען איבער אונזערע טויטע קערפּערס וועט איהר אַזאַ רעפאָרם דורכזעצען, דערצו קומט נאָך, אַז די היימווערען זענען אפילו מיט דער פערפאַסונג נישט צופרידען. פאַר זיי איז עס צו ווייניק, זיי ווילען אַ געזעץ, וואָס בעוויליגט צו מאַכען פּאָגראָמען אויף סאָציאַליסטען און דער עיקר אויף יודען.

קלוגערע ערנסטע פּאָליטיקער רעכענען זיך נאָר מיט איין איינציגער מעגליכקייט. די פאָרשלאָגען וועלען איבערגעגעבען ווערען פערשידענע אונטער-קאָמיסיעס, וואָס וועלען ווייטער אונטער סעקציעס און דאָרטען, און אין די אונטער-קאָמיסיעס און אין די אונטער-סעקציעס וועלען די דאָזיגע פאָרשלאָגען בעגראָבען ווערען און אפילו קיין תחית המתים נישט אויפשטיין.

אַנדערש לאָזט זיך נישט געבען קיין תשובה אויף דער שאלה: וואָס וועט זיין מיט עסטרייך...

ז. האַבער

זי האט געהרג'עט איהר פאטער און ס'געריכט בעפרייט זי

א מערקווירדיגער פראצעס, וואס איז די טעג פארגעקומען אין קעשענעוו

זעהר א הארבע פראגע האבען די נעשוואוירענע ריכטער אין קישענעוו געהאט צו לעזען די טעג א פראגע, וואס איז אפשר שוין פיל מאל געשטעלט פאר ריכטער אין פערשידענע שטעט און לענדער, אבער דאס מאל איז זי פערבונדען מיט אויסערגעוועהנליכע אומשטענדען, נעמליך: צי מעג א טאכטער דערהרג'ענען איהר אייגענעם פאטער, ווען ער פרובירט רויבען איהר עהרע און אונשולד?

די געשיכטע איז אזא: אין דארף קארפינען, קישענעווער קרייז וואוינט זייט פיל יאהרען א רייכער פויער, קיריקא טולבא. מיט עטליכע טעג צוריק האט ער זיך אומגעקערט אהיים פון א שכניש'ן דארף, וואו ער האט געהוליעט צוזאמען מיט זיינע גוטע ברידער. ער איז געווען שטארק שיכור אבער ער האט נאך, הפנים, נישט פערענדיגט דאס טאנצען, „ווינה" פון טרינקען און געוואלט פארטזעצען ביי זיך אין דער היים דאס וואס ער האט אנגעפאנגען אין צווייטען דארף. ער האט באפוילען זיין מיזינקער אננא, זי זאל ארויפנעהמען פון קעלער אין ברענגען א קאן וויין. אננא האט גענומען מיט זיך א קאן מיט א לעמפעל און איז אראפגעגאנגען אין קעלער. דער פאטער איז איהר נאכגעגאנגען, און ווען זי האט זיך אנגעבויגען צום פאס אנצוגיסען דעם וויין, האט ער זיך אויף איהר געווארפען ווי א ווילדע חיה און געוואלט זי שענדען. זי האט איהם דערלאנגט מיט'ן פוס אין בויך, טועפענדיג איהם אין א צארט ארט און ער איז גלייך אניידערגעפאלען און איינגעמאכט. דערנאך האט זי אויף איהם א ווארף געטון דאס לעמפעל, פון וועלכען דער נאפט האט זיך אויסגעגאסען און אנגעצונדען די קליידער אויף איהם. די שכנים האבען בעצייטענס בעמערקט דאס פייער און זענען געקומען צו לויפען אין קעלער אהיין, אבער עס איז שוין געווען צו שפעט צו ראטעווען דעם אלטען קיריקא. נאך א פאר שטונדען מאטערניש איז ער געשטארבען. די טאכטער איז ארעסטירט געווארען. און איצט איז פארגעקומען דער פראצעס איבער איהר.

ווי איהר זעהט איז דאס איינע פון די נעשיכטען, וואס פערלויפען זיך נישט זעלטען, און נישט דאס ליגט דער אינטערעס, נאר אין די פערשידענע פסיכאלאגישע אומשטענדען, אין וועלכע די פויערים אין בעסאראביען ווערען ערצויגען. און דאס האט מען געקענט זיך דערוויסען סאי פון אננא'ס דערצעהלונגען און סאי פון די פיל עדות אויפ'ן פראצעס.

ווען איינער פון די ריכטער האט געפרעגט די בעשולדיגטע, ווי האט זי עס געקענט נאכ'ן שטארקען קלאפ, וואס זי האט דערלאנגט איהר פאטער, ווארפען אויף איהם דאס לעמפעל מיט נאפט האט זי געגעבען פאלגענדע ערקלערונג:

— פאר מיר, — האט זי געזאגט — איז ער געווען נישט קיין פאטער, נאר א ווילדע חיה, אן אויסוואורף. איך האב צו איהם נישט געפיהלט קיין קינדער־געפיהל, פונקט ווי ער האט אין מיר געזעהען בלויז א פרוי און נישט קיין אייגען קינד. נאך מעהר, מיין עלטערע שוועסטער האט ער נאך צוריק מיט פינף יאהר געשענדעט און דערנאך ערשט איהר אויסגעזוכט א חתן, פאר וועלכען ער האט איהר חתונה געמאכט. זי, די שוועסטער מיינע, איז געבליבען געוועזען אזוי דערשלאגען, — ער פלעגט זי אפט פייניגען — אז זי האט נישט געוואגט איהם א שלעכט ווארט צו זאגען. באלד נאך איהר חתונה שיכטע און געזאלט זי גט'ן, אבער מענשען, גוטע האט איהר מאן זיך דערוואוסט פון דער גאנצער געפריינד, האבען זיך אריינגעלעגט אין שלום און א'יפגעקלערט דעם מאן, אז סוף כל סוף שוואנגערט זי דאך נישט פון קיין פרעמדען בחור, נאר פון איהר אייגענעם פאטער, און דאס בעווייזט נאך נישט, אז זי איז נישט קיין ערליכע. דער מאן איהרער איז געווארען איינפערשטאנען און האט ווייטער געוואוינט מיט איהר.

— זאגט נאר, בעשולדיגטע, צי האט איהר —

— דאס איז אבער נאך נישט אלעס. אויך מיט זיינער א קוזינע האט דער „שענער" טאטע מיינער — האט זי געקריצט מיט די ציין ביים דערמאהנען זיין נאמען — אפגעלעבט עטליכע מאנאטען. טראץ דעם וואס מיין מוטער האט נאך דעמאלט געלעבט און איז געווען שוואך אין געזונט. איך בין נאך דעמאלט געווען זעהר יונג, און ער האט מיט זיין אויפפיהרונג אין בעצוג צו דער קוזינע אזוי שלעכט געווירקט אויף מיר, אז איך פלעג מוזען א יאך גאנצע וואכען אנטלויפען פון דער היים. אבער אזוי לאנג ווי ער האט מיך נישט געטשעפעט, האב איך שטיל געליטען און געשוויגען. די לעצטע עטליכע מאנאטען האט ער געווארפען אויף מיר אני'אוגן און פיינט מיר נאכשפירען פוס־טריט. תחילת האב איך געמיינט, אז ער היט מיך פון א שלעכטער בעגעגעניש מיט מענשען נישט אזוי, אבער וואס ווייטער, אלץ קלארער איז געווארען פאר מיר זיין ציל. טאקע געמיינט צו דערהרג'ענען אייער פאטער, אדער איהר האט זיך בלויז געוואלט פערטיידיגען?

— פרעגט איינער פון די ריכטער.

— ניין, נישט פערטיידיגען בלויז זיך האב איך געוואלט, נאר איהם אויך, ווארים ווען ער וואלט זיין נאמען אויף אייביג נעווען פערפלעקט, אזוי אבער איז ער געשטארבען מיט פערגעבענע זינד, ווייל ייונגס א קינד האט איהם דערהרג'עט. (ביי די בעסאראבישער מאלדאוואנער עקזיסטירט א מיינונג, אז ווען איינער פאלט טויט פון זייענם א קינד, מעג ער זיין אפילו דער נידריגסטער און זינדיגסטער מענש, קומט ער דאך אריין גלייך אין גן־עדן, און אויך ביי די לעבעדיגע ווערט ער פערעכענט פאר א ריינער נשמה).

נאך א קורצער בעראטונג האבען די ריכטער פריינעשפראכען די שולדיגע אננא קיריקא.

——=]0[=——

אויף די שפורען פונ'ם דוסט־מערדער

סענסאציאנעלע ווענדונג אין דעם שוידערליכען ענין־דיסעלדארף

די געשיכטע מיט'ן דיסעלדארפער מערדער ברענגט פון טאג צו טאג אלץ נייע סענסאציאנעלע פרטים:

קיין דיסעלדארף זענען אנגעקומען א גאנצע רייה ספעציעלע קארעספאנדענטען פון צייטונגען כדי אויסצוגעפינען די געשיכטע אויפ'ן ארט. זיי ניהען איבער אין זייערע צייטונגען פערשידענע קלאנגען און דערצעהלונגען פון די פרויען, וועלכע זענען שיער נישט אומגעקומען פון דער האנד פון דעם „גייסט פון דיסעלדארף", נאר זיי האבען זיך אויף דעם אדער אנדערען אופן ארויסגעראטעוועט.

איינע האט געזעהען דעם „גייסט" ווי א טויטען מאסקע, די צווייטע דערצעהלט, אז ער איז געווען בעוואקסען, ווי א גארילע (א גרויסע מאלפע).

דאס זענען אלץ פאנטאזיעס פון איבערגעשראקענע פרויען.

גענוי איז אבער בעוואוסט, אז דער פערברעכער האט אנגעהויבען זיינע פערברעכענס דעם 11. אויגוסט מיט'ן מארד פון דעם דינסט־מיידעל מאריא האהן פון ברעמען, וועלכע ער האט בעגראבען אין פעלד. וועגען דעם מארד האט מען זיך א לענגערע צייט נישט געוואוסט, ווייל דאס דינסט־מיידעל איז אוועק פון איהרע באלעבאטים און עס האט זיך קיינער נישט פערטראכט וואוהין זי איז אהינגעקומען. ערשט אין א פאר וואכען ארום האט דער פויער, אויף וועלכעס פעלד עס איז געווען בעגראבען די האהן, זיך אנגעשטויסען, ביים אקערען אויף איהר טויטען קערפער.

זי האט געהאט 35 מעסער וואונדען. עס איז געווען קלאר, אז דער מערדער איז א משוגע'נער דעגענעראט.

פון דער צייט אן האבען זיך די פערברעכענס איבערגעחזר'ט כמעט יעדע דריי וואכען.

ווען עס איז פערפאלען געווארען די 6־יעהריגע געטרודא אלבערמאן האט די דירעקציע פון דער פאליציי בעקומען אנ'אנאנים, אין וועלכען עס איז געווען גענוי בעשריבען ווי־אזוי עס איז געווען אויסגעפיהרט דאס פערברעכען, און וואו דאס קינד איז בעגראבען. די דירעקציע האט קיין אכט נישט געלייגט אויף דעם אנאנים. דאן האט דער מחבר פונ'ם אנאנים ארויסגעשיקט א צווייטען בריף אין דער רעדאקציע פון דער קאמוניסטישער „פרייהייט". ערשט ווען דער בריף האט זיך בעוויזען אין דער צייטונג, האט די פאליציי גענומען זוכען דאס קינד'ס הארט, וואו דער אנאנים האט אנגעוויזען. מען האט דאס קינד דארט געפינען. עס האט געהאט די זעלבע וואונדען, ווי מאריא האהן.

נאכדעם האט די פאליציי בעקומען נאך אנאנאנים, וואו דער מערדער האט פרימיטיוו אנגעצייכענט אנ'אריענטאציאנס־פלאן, וואו ער האט בעגראבען זיין לעצטען קרבן.

די דיסעלדארפער און בערלינער פאליציי ארבייטען אהן אפרוה, כדי צו ענטדעקען דעם מערדער. עס איז שוין געזאמעלט זעהר פיל מאטעריאל, וועלכער פיהרט אויף די שפורען פון דעם מערדער.

אין די לעצטע פאר טעג האט דער ענין אנגענומען נאר א סענסאציאנעלען כאראקטער. אויפ'ן ארט, וואו דער פערברעכער האט אויסגעפיהרט זיין לעצטען מארד האט מען געפונען א פערבלוטיגט האנד־טיכעל, א גומי־קאסקעט („טויט־שלעגער") און נאך א פאר קליינינקייטען. די זאכען זאלען געהערען דעם מערדער.

לויט די זאכען זאל מען האבען דערגאנגען, אז דער בלוטיגער „גייסט פון דיסעלדארף" זאל זיין דער 25־יעהריגער פאליציי־אגענט יעזשי קאך, דער קרימינאל־פאליציי.

קאך איז געווען דער לייענשאפטליכסטער מיטהעלפער אין אויפזוכען דעם מערדער, ער פלעגט שטענדיג זיין דער ערשטער אויפ'ן ארט פון די פערברעכענס. די זאכען, וועלכע מען האט געפונען אויפ'ן ארט פונ'ם פערברעכען זאלען געהערען קאכ'ען.

איינער פון די קרימינאל־פאליציאנטען דערצעהלט, אז דורכ'ן טעלעפאן האט מען איהם אנגעפרעגט וועגען גאנג פון דער אויספארשונג און די שטימע פונ'ם אנפרעגער איז געווען קאכ'ס.

די גרעסטע סענסאציע און אויפרעגונג אין דער בעפעלקערונג האט אבער ארויסגערופען דער פאקט, אז די קרימינאל־פאליציי האט זיך אפגעזאגט אנטייל צו נעהמען אין אפזוכען קאכ'ען, וועלכער איז פלוצים נעלם געווארען, ווי אין וואסער אריין.

עס זוכט איהם נאר די מונדיר־פאליציי, וועלכע האט שוין צוויי מאל קאכ'ען, אלס פערדעכטיגען, ארעסטירט, און די קרימינאל־פאליציי האט איהם יעדעס מאל בעפרייט. דער ענין ווארפט א ליכט אויף די אונגעוועהנליכע בעציהונגען צווישען דער מונדיר און קרימינאל־פאליציי, וואו די אמביציעס פון בעזונדערע בעאמטע שטערען פון אנהויב אן צו דערגעהן דעם אמת וועגען דעם שרעקליכען „גייסט פון דיסעלדארף".

דער מאלפע־מענטש

(63 (סענסאציאנעלער ראמאן)

גרעגארי'ס מוטנע אויגען האבען זיך נישט אפגעריסען פון דער ארטיסטקע: אין זיי האט געברענט ביטערקייט, אכזריות, דראהונג.

— דער דאזיגער גיהנום איז געווען א געוויסע צייט א גן עדן פאר אייך, מיין טייערסטע! דא, אלענפאלס, האט איהר געפונען אייער גליק! פאהרט נישט אוועק קיין לאנדאן, סטעללא! גלייבט דא נאך אויף א צוויי וואכען. בעקאנט מען נעהענטער מיט דער מיידעל! קיינער מחוץ אייך האט נישט קיין בעסערע געלעגענהייט... גלויבט מיר, איהר וועט נישט חרטה־האבען. פערקעהרט! דערצעהלט איהר וועגען מיר: זאגט איהר, אז איך בין א גוטער, וואוילער מענש; זאגט איהר, אז איך קאן זיגליקליך מאכען אויפ'ן גאנצען לעבען! וועגען דעם, אז איך בין גרייט מיט איהר חתונה צו האבען, מוזט איהר נישט דוקא זאגען, אבער אויב ס'וועט נויטיג זיין, מעגט איהר עס אויך זאגען... בעווייזט איהר אייערע בריליאנטען.. יענע קאליע, וואס איך האב אייך געשענקט...

זיינע אויגען זענען פערשמאלצען געווארען; די שטימע זיינע איז געווארען זיס־צוגאסען ביז צום עקעל.

סטעללא'ס פערוואונדערונג האט זיך פערוואנדעלט אין א ריקזיכטלאזען גרימצארן.

— אויסוואורף! — האט זי אויסגעשריגען, אויפשפרינגענדיג פון דער סאפקע. — איהר האט די חוצפה און די העזה פארצולייגען, אז איך זאל ברענגען דאס מיידעל צו אייך אין שלאס אריין! איך האס זי... דאס איז אמת... אבער אויף די קניע וועל איך קריכען פאר איהר און בעטען, זי זאל נישט פאהרען אין דעם דאזיגען גיהנום אויף אומקום!.. איהר מיינט אוודאי, איך בין אייפערזיכטיג? — סטעללא האט צארניג צונויפגעדריקט די פויסטען, דערזעהענדיג אויף גרעגארי'ס פנים א צווידייטיגען שמייכעל — איהר האט א טעות, גרעגארי! געפונען אויף וועמען אייפערזיכטיג צו זיין! איך בין אייפערזיכטיג אויף דער פאזיציע, וואס זי האט פערנומען אין דער סטודיע, און צו אייך, — זי האט מיט א פעראכטונג א ציה געטון מיט די פלייצעס — צו אייך!?. איהר זענט פאר מיר גארנישט, פערשטעהט איהר מיר!.. איהר זנט פאר מיר שטענדיג געווען בלויז א קוואל פון הכנסה!.. פערשטאנען?.. כ'האף, אז איהר זענט נישט ביז פאר'ן אמת?

זי איז אפ־עטראטען צו דער טיר און אנגעטון די הענדשקעס.

— אויב איהר זאגט זיך אפ צו העלפען מיר, — האט זי פארטגעזעצט, בעהערשענדיג זיך — וועל איך געפינען א מיטעל צו צווינגען אייך צו דערפילען אייערע הבטחות... איהר האט מיר צוגעזאגט צוזאמענצושטעלען א טרופע, גרעגארי... כ'האף, אז איהר האט עס נישט פערגעסען?

— דאן האט איהר מיך אינטערעסירט מעהר, ווי איצט, — האט גרעגארי אויפריכטיג געענטפערט

— וואוהין פאהרט איהר?

— איך פאהר אהיים, און מארגען ציה איך זיך איבער קיין לאנדאן.

גרעגארי האט א קוק געטון אין א ווינקעל פון גאסט סאלאנדעל, דערנאך אין א צווייטען ווינקעל, און געווענדט די אויגען אויף דער אקטריסע.

— ניין, טייערינקע, איהר וועט נישט פאהרען א היים.., איהר וועט בלייבען דא.

סטעללא האט מיט פעראכטונג א שמייכעל געטון.

— איהר האט בעפוילען אייער שאפער ברענגען פאליציי?.. נו, איז אט וועגען דעם קאן איך אייך איבערגעבען משיקאווע זאכען... אייער שאפער זיצט איצט ביי מיר אין דער קיך און לאזט זיך וואוילגיין — עס עסט... אויב איהר רעכענט, אז ער וועט אוועקפאהרען פון דאנען פאר אייך, הייסט עס, אז איהר קאנט מיך נאך גאר קנאפ, טייערסטע!

ער האט אונטערגעהויבען די פאלעס פונ'ם זיידענעם כאלאט און אריינגעשטעקט די הענד אין די ברייטע, בעקוועמע טאשען.

זיין פנים האט געהאט א מורא'דיגען אויסדרוק.

די יונגע פרוי האט דערפיהלט, אז פאר שרעק בויגען זיך איהר אונטער די פיס, און זי האט זיך אנגעשטרענגט מיט כל הכוחות נישט צו פערלירען דאס גלייכגעוויכט.

אין דעם רויטען כאלאט איז גרעגארי געווען עהנליך אויף א טייוועל: די מוסקולען איהרע האבען זיך אנגעשפאנט — זי האט זיך געוואלט א ווארף טון אויף איהם, און איינקלעמען זיך מיט די שארפע נעגעל אין זיין האלז.

גרעגארי האט עס פערשטאנען, און אנ־אויסטעליש פייערל איז אדורכגעלאפען אין זיינע אויגען.

— באג איז אויבען, — האט ער פילדייטענד געמאלדען — מיט איהם קען מען נישט פראווען קיין קונצען... ער האט די וואך אפגעטון אזא קונץ מיט א מיידעל, אז איך האב געמוזט רופען צו איהר א דאקטאר! איהר וועט אזוי גוט זיין געהן מיט מיר.. אהן זיין הילף!

סטעללא האט הכנעה'דיג איינגעבויגען דעם קאפ.

פאר פערצווייפלונג און שרעק האט זי זיך איינגעבענצט פערלוירען:

זי האט צו גוט געקאנט די חיה'שע קראפט פונ'ם אראנג־אוטאנג.

די פיס האבען זיך איהר געוואקעלט, און די קניע האבען זיך אונטערגעבראכען, ווען זי איז נאכגעגאנגען גרעגארין.

צוקומענדיג צום מיטען קארידאר, האט פען געעפענט א טיר.

— אט איז אייער צימער... זייט, ווי ביי זיך אינדערהיים.— האט ער זי'ך אפגערופען מיט א שמייכעל — מיר וועלען מארגען א שמועס טון, ווען כ'וועל זיך א ביסעל אויסניכטערען. היינט האב איך צופיל אויסגעטרונקען... ס'קאן זיין, כ'וועל אייך עמיצען אהערשיקען, ס'זאל אייך נישט זיין אומעטיג... דערווייל אבער ווייס איך נאך נישט וועמען.— ער האט אונצנטשלאסען א גלעט געטון זיך דעם קאפ,— אלענפאלס, איידער איך וועל מיט אייך רעדען, וויל איך זיך אויסניכטערען.

די טיר האט זיך צוגעמאכט, און דאס שלעסעל האט זיך א דרעה געטון אין שלאס...

א יודיש מיידעל—די גרעסטע שפיאנקע אין וועלט-קריג

די געשיכטע פון „מאדמואזעל דאקטאר", וואס לייענט זיך ווי דער שפאנענדסטער ראמאן

אויף מאָרגען איז אין אַלע פּאַריזער צייטונ־גען געווען אָפּגעדרוקט אַן'אָפיציעלע מעלדונג, אַז אין פראַנקרייך דרעהט זיך אַרום אַ געפעהרליכע דייטשע שפּיאָנין, זעהט אויס אַזוי און אַזוי און עס איז בעשטימט אַ פּרעמיע פון אַ האַלבען מיליאָן פראַנק, ווען מען וועט זי כאַפּען.

אויף מאָרגען קומט דער אונטער-אָפיציר און דערצעהלט זיין „פרוי", אַנאַ לעסער, אומגעהויער וויכטיגע נייעס: הייגט, זאָגט ער, איז געווען ביי אונז אין ביוראָ איינער אַ גריך, גודאַיניס הייסט ער, און ער האָט אונז פאַרגעלייגט אַרויסצוגעבען די געפעהרליכע דייטשע שפּיאָנין. ער פערלאַנגט אָבער הונדערט טויזענד פראַנק אַלס אַוואַנס. מיר האָבען פערלויפיג קיין איהם נישט געגעבען, פאַר־לויפיג בעאָבאַכטען מיר איהם און ווען עס וועט קלאָר ווערען, ווער ער איז, וועלען מיר זעהן. מאָרגען ביינאַכט וויל ער אונז די שפּיאָנין פער־ראַטען. אַנאַ לעסער הערט דאָס, ציטערט אויף, אָבער זי בעהערשט זיך. זי ווייסט, אַז נאָך קיינמאָל איז איהר לעבען אַזוי נישט געשטאַנען אויף דעם שפּיל ווי איצט, ווייל זי קען זעהר גוט דעם דאָזי־גען גריך גודאַיניס. דאָס איז אַ גריכישער אָפיציר, וואָס דינט אַלס שפּיאָן פאַר די דייטשען, און וואַהר־שיינליך האָט די פּרעמיע פון אַ האַלבען מיליאָן פראַנק איהם גערייצט, ער וויל זי ווירקליך פער־ראַטען און ער קען עס טון יעדען מאָמענט.

אָבער אַנאַ פערלירט זיך נישט, זי ראַטעוועט איהר לעבען דורך אַ געניאַלען איינפאַל. נאָך אין דעמזעלבען טאָג בעשטעלט זי דעם שפּיאָן גודאַי־ניס, וועלכער שטעהט אונטער איהר קאָמאַנדע. זי נעהמט אַ דראָשקע און דאָרט גיט זי איהם שנעל איבער אַ קאָנווערט און זאָגט איהם, אַז מאָרגען גאַנץ פריה זאָל ער קומען אין אַ בעשטימטען קליי־נעם רעסטאָראַן הינטער פּאַריז, דאָרט וועט איהם אָפּוואַרטען אַ דייטשער אַגענט, וועלכער וועט ביי איהם נעהמען דעם קאָנווערט, און דאַן וועט ער, גודאַיניס, בעקומען פון דעם אַגענט אויסגעצאָהלט 50 טויזענד פראַנק גראַטיפיקאַציע.

אין דערזעלבער נאַכט קומט אָן אין דער ביו־ראָ פון'ם פראַנצויזישען קעגען-שפּיאָנאַזש אַן'אָנאָני־מער בריף, וואָס ווירקט ווי אַ באָמבע, אין דעם בריף ווערט געזאָגט, אַז אַ גוטער פּאַטריאָט, וואָס האָט אָבער מורא פאַר דער נקמה פון די דייטשען, מעלדעט דאָ, אַז גודאַיניס איז אַ דייטשער שפּיאָן. אויב מען גלויבט איהם נישט, זאָל מען מאָרגען גאַנץ פריה קומען אין דעם און דעם רעסטאָראַן הינטער פּאַריז, דאָרט וועט מען געפינען גודאַי־ניס'ן, וואַרטענדיג אויף אַ דייטשען אַגענט, וועלכען ער וועט איבערגעבען אַ קאָנווערט מיט וויכטיגע ידיעות. אויב דאָס איז נאָך ווייניג, קען מען אויס־פרעגען די און די טענצערין, וועלכע איז גודאַי־ניס'עס אַ געליבטע און זי ווייסט, אַז איהר חתן איז אַ שפּיאָן.

אויף מאָרגען האָט מען צו דער ריכטיגער שעה אַרעסטירט גודאַיניס'ן, זיין געליבטע, די טענצערין האָט מודה געווען, אַז ער איז אַ שפּיאָן און אין איינינע טעג אַרום האָט מען דעם גריכישען אָפּי־ציר דערשאָסען. אין דעם טאָג ווען גודאַיניס ווערט געפיהרט צום דערשאָסען ווערען און ער דער־צעהלט דעם אָפיציר, וואָס פיהרט איהם, אַז ער איז אַ קרבן פון אַ וואונדערשעהנער פרוי, אין דעמזעלבען טאָג זיצט שוין אַנאַ לעסער ווידער אין בערלין.

אין 1918, אין די ענטשיידונגס-מאָמענטען פון דער וועלט-מלחמה, בעווייזט זיך אַנאַ לעסער ווידער אויף די געפעהרליכסטע פונקטען און ווי־דער שפּילט זי מיט דעם לעבען און ווידער ווייזט זי אַרויס געניאַלע שפּיאָנאַזש-בעגאַבונג.

מיט אַן'אונטערוואַסער-שיפעל קומט זי קיין שפּאַניען. זי קומט אַלס אַ דרויע אַמעריקאַנערין, אונגעוועהנליך עלעגאַנט און רייך, זי איז אַ פרוי פון אַ פּלאַנטאַציע בעזיצער און האָט מיטגעבראַכט מיט זיך גרויסע סומעס געלד פאַר דעם שפּאַנישען רויטען קרייץ. אין באַרצעלאָנאַ ענטוויקעלט זי אַ גרויסע אינטענסיווע טעטיגקייט, זי וויל העל־פען די קרבנות פון קריג. דורך איהר ענערגיע גע־לינגט איהר צו שאַפען אַ ספּעציעלע פרויען-דעלע־גאַציע, וואָס וויל מאַכען אַ רייזע איבער די לאַ־זאַרעטען פון דער פראַנצויזישער אַרמעע. וועגען דעם ווערען געפיהרט לאַנגע אונטערהאַנדלונגען.

עס דויערט אַ לאַנגע צייט און ענדליך בע־קומט די דעלעגאַציע די נויטיגע ערלויבניש. אויף צוויי גרויסע לאַסט-אויטאָמאָבילען ווערען געפיהרט לעבענס-מיטעל, וועש צ גאַרטען א. אַז. וו., קיי־נער פון די פרויען, וואָס פאָהרען מיט, פאַלט נאַ־טירליך נישט איין, אַז די דאָזיגע רייכע, עלעגאַנ־טע און עקסצענטרישע זיד-אַמעריקאַנערין איז די „מאַדמואַזעל דאָקטאָר". די רייזע געהט אין דער לענג פון פראָנט, פון לאַזאַרעט צו לאַזאַרעט, אוי־מעטום ווערען די באַרמהערציגע דאַמען ריטערליך און פריינדליך עמפּפאַנגען דורך די דאַנקבאַרע פראַנ־צויזישע אָפיצירען.

אויף דער רייזע צוריק קומט די דעלעגאַציע איינמאָל אין אָוונט אין אַ קליינעם לאַזאַרעט ביי דער מאַרנע. דער לאַזאַרעט איז דעם אָוונט איי־בערפילט. מען האָט אַהין געבראַכט אַ סך פער־וואונדעטע, עס פעהלען אויס קרעפטען און די באַרמהערציגע דאַמען פון דער דעלעגאַציע שטע־לען זיך גלייך צו פערפיגונג אַלס קראַנקענשוועס־טער. אַנאַ לעסער בעקומט די אויפגאַבע צו העל־פען דער אָבער-שוועסטער און מאַכען די בעטען פאַר די קראַנקע, וואָס קומען פון אָפּעראַציאָנס־טיש. מען ברענגט אַריין צוויי שטאַב אָפיצירען. די אָבער-שוועסטער שטיצט זיי און אַנאַ מאַכט צו־רעכט דאָס בעט.

איינער פון די אָפיצירען איז טראָץ דער אָפּעראַציע ביי דעם גוטען פערשטאַנד און בעט אַ ציגאַרעט. אין דעם מאָמענט ווען אַנאַ לעסער מאַכט צורעכט דאָס בעט און וויל דערלאַנגען דעם פערוואונדעטען אַ ציגאַרעט, כאַפּט זיך דער אָפּי־ציר ביים קאָפּ און שרייט: „קאַמעראַדען, שנעל, שנעל, אַ דייטשע שפּיאָנין"! אַנאַ לעסער וואַרפט אַ בליק אויפ'ן אָפיציר און זי ווערט אויף אַ מאָ־מענט שרעקליך צומישט: עס איז רענע אויסטין, דערזעלבער, מיט וועלכען זי האָט געפלירטעוועט אין בריסעל און וועלכער האָט זי שוין איינמאָל ענטדעקט.

אָבער באַלד בעהערשט זי זיך: „וואָס רעדט איהר פאַר אַן'אומזין? איך בין פון רויטען קרייץ. שוועסטער, ער רעדט פון היץ". דער אָפיציר לאָזט זיך נישט אָפּנאַרען, ער שרייט אַזוי, אַז דער גאַנ־צער פערסאָנאַל לויפט זיך צונויף, ער שרייט און שרייט: „שפּיאָנין, מאַדמואַזעל דאָקטאָר! קאַמע־ראַדען, האַלט זי פעסט"!

צוויי דאָקטוירים נעהמען אַנאַ לעסער ביי דער האַנד, אָבער אין דעם מאָמענט בעמערקט זי, אַז פון אַ מאַנטעל, וואָס ליגט אויף דער ערד שטעקט אַרויס אַ רעוואָלווער. זי בויגט זיך אַ בי־סעל איין, פּאַקט דעם רעוואָלווער און באַלד איז זי אין דרויסען, מיט די לעצטע קרעפטען שפּרינגט זי אַריבער אַן'אויטאָמאָביל, ענטלויפט אין דער פינסטערניש פון דער נאַכט אין אַ וועלדעל. דאָרט ענדערט זי די ריכטונג, דערשיסט צוויי סאָלדאַטען וואָס פערפאָלגען זי און דאַן געלינגט איהר צו פערשווינדען אין דער נאַכט. לויפענדיג אַלץ אין דער ריכטונג פון וואַנען עס הערט זיך אַ האַרמאַ־טען-קאַנאָנאַדע, ביז זי קומט צו איהר גליק צו די דייטשע פּאָזיציעס.

דאָרט טרעפט זי אַ דייטשען אָפיציר, וועל־כער אַרעסטירט זי און ברענגט זי אין שטאַב, וואו עס ווערט פעסטגעשטעלט, ווער זי איז. מיט אַן־אַעראָפּלאַן ברענגט מען זי שנעל אין דער גרויסער הויפּטקוואַרטיר. דאָרט גיט זי איבער דאָס, וואָס זי האָט געזעהן בשעת איהר רייזע אַלס קראַנקען־שוועסטער, און ווען די אָפיצירען פון דער הויפּט־קוואַרטיר הערען דאָס, ווערען זיי בלאַס: פאַר זיי ווערט שוין קלאָר, אַז עס געהט צו ענד און אַז דער קריג איז פערלוירען, ווייל אומעטום האָט אַנאַ לעסער געזעהן גרויסע פראַנצויזישע און אַמערי־קאַנישע אַרמעען אין בעוועגונג, גוט ערנעהרט און גוט בעוואָפענט, עס איז געווען קלאָר, אַז די פראַנ־צויזען גרייטען זיך צו דעם לעצטען קלאַפּ.

א. טאַרטשינסקי

(המשך קומט).

פרויען פיהרען א מלחמה

אויף לעבען און טויט פאר פרייהייט און רעכט

דער קאמף פון פרויען אין אמעריקא און איי־ראפא צו געווינען פאליטישע און עקאנאמישע רעכט, איז געווען א קאמף פול מיט העלדישקייט און מסירת נפש. אבער עס זענען געווען ווייניג עפיזאדען פון פיזישער גוואלדטאט. די גרעסטע שטראף, וואס א פרוי פלעגט קריגען פאר ווארפען שטיינער אין די פענסטער פון ענגלישען פארלאמענט, איז געווען א קורצער טערמין טורמע. אזא איינע, וועלכע האט געהאט דעם כבוד אפּצוזיצען א פאר חדשים אין גע־פענגניש פאר איהרע איבערציינונגען, איז פערגע־נומען געווארען פאר א מארטירערין. אבער פרויען אין אנ'אנדער לאנד, וועלכע קעמפען פאר פרויען־רעכט, וואלטען געקוקט אויף א טורמע ווי אויף א גן־עדן, ווייל זיי ווייסען, אז ישועה קענען זיי ברוטאל ערמארדעט ווערען נאר פאר אזא חטא, און פאר דעם חטא האבען הונדערטער פרויען ווי ווייזען זיך עפענטליך אהן א שלייער איבער'ן פנים, בעצאהלט מיט זייער לעבען.

אזוינס קומט פאר אין א לאנד, וואו עס זע־נען דא אלע סמנים פון ציוויליזאציע: אעראפלאנען, מיטען פון די אלע גוטע זאכען, וואס זאגען עדות, ראדיאס, אויטאמאבילען, אייזענבאהנען. און אין אז דא לעבען נישט קיין בארבארען, נאר א פאלק אויף א הויכער שטופע פון קולטור, אין א גרופע רעספעקטאבלע בירגער, אין נאמען פון הויכע מא־ראלישע מאטיוען, בעפאלען א פרוי, א ווייב פון אנ'אנדער בכבודיגען בירגער, א מוטער פון עטליכע קינדער. מען האט זי געקעפּט און דעם קערפער צושניטען אויף שטיקער, מיט'ן נאבעלען ציל אוועק־צושיקען יעדעס שטיק פאר א מתנה צו פערשידענע מיטגלידער פון דער פאמיליע, און פאר וועלכער גרויסער זינד האט מען איהר אנגעטון דעם גרויל־האפטען טויט? נאר דערפאר, ווייל זי האט געוואגט ווייזען זיך אין דער עפענטליכקייט מיט א נישט־פער־דעקטען פנים, זי האט אראפגענומען פון זיך דעם שלייער. די „פאראנדזשא" איז דער אלטער סימ־באל פון פרויען־קנעכטשאפט אין אזיען.

די געשיכטע פון קאמף, וואס די פרויען פון טורקעסטאן (איצט א רוסישע טעריטאריע) אין צענטער פון אזיען פיהרען אין כאטש פאר א שאטען פון רעכט, איז די געשיכטע איז טרויעריג און ברוטאל. אבער דער קאמף האט געבראכט זיינע גוטע פרוכט. א דאנק דער ענטשלאסענקייט, דעם העלדישען מוט פון א גרופע פרויען, פון וועלכע איינינע לעבען און אנדערע זענען געפיניגט און געטויט געווארען, איז אין טיף אזיע אויפגעגאנגען א נייע ליכט איבער טוי־זענטער פערשקלאפטע מוטערס און טעכטער.

אט ווי דאס לעבען איז דארט געגאנגען ביז אהער און ווי עס ווערט געשילדערט פון דער בע־קאנטער סופראזשיסטקע אננא סטראנג אין איהר נייעם בוך: „דער רויטער שטערן אין סאמארקאנד":

„הינטער הויכע ציגעל־ווענד געפינען זיך די היימען פון דעם שטאלצען שבט — די אוזבעקען. אין זיך איין גרויסע גארטענער, געפלאסטערטע אט די אומעטיגע געל־גרויע ווענד שליסען אפּ סטעזשקעס, וואס פיהרען צו א סאזשעלקע, געריכ־טע בוימער, וואס אין זייער שאטען רוהען די פרויען ווארטענדיג געדולדיג. אויף זייער האר גאנצע טעג. אזוי זעהען אויס די היימען פון די רייכע. אבער אפילו אין די ארימע הייזער, וואס בעשטעהט בלויז פון צוויי חדרים, איז אויך איינער פון זיי ספּעציעל פאר ווייבער אפּגעטיילט פון אנדערען צימער דורך א קליי־נעם הויף וועלכען קיין שום פרעמדער טאר נישט בעטרעטען".

דא אין דער איינזאמקייט ווארטען די פרויען טאג־איין, טאג־אויס אויף זייער גורל. זיי ווארטען געדולדיג, אומבעוועגליך. פאר אנ'אוזבעקישער פרוי פאסט נישט צו זיין טעטיג. זייער גאנץ לעבען האט מען זיי געלערענט צו בעוועגען זיך לאנגזאם, ווירדיג, אפילו בשעת זיי טאנצען און מאכען פערפיהרערישע זשעסטען מיט די ארימס, מיט'ן גאנצען קערפער, אפילו דעמאלט ריהרען זיי זיך כמעט פון ארט נישט. וואס העכער עס איז זייער געזעלשאפטליכער ראנג, אלץ ווייניגער בעוועגען זיי זיך. די ארימערע פרויען דארפען כאטש געהן אין מארק אריין איינ־קויפען. די רייכערע האבען אפילו נישט די געלעגענ־הייט הערצו — זיי שיקען זייערע דינסטען.

און מוזען שוין יא אמאל די רייכע דאמען זיך ווייזען אין גאס, הילען זיי זיך איין פון קאפּ ביז די פיס אין שווערע דראפּירונגען און פערדעקען זיך דאס פנים מיט דער שווארצער „פאראנדזש". דאס איז נישט קיין לייכטער שאל, ווי דער וואס עס פלעגען טראגען די פרויען פון טערקיי. עס איז א שווער געוואנט פון געדיכט געקעפטע פערדישע האר און הילט איין די פרוי פון קאפּ ביז דער טאליע. און דער ראזינער „פאראנדזשא" און אין די לאנגע לאנגע ווייסע קליידער, וועלכע פאלען ביז צו דער ערד, פערליהרט די פרוי יעדען מענשליכען אויסזעהן, און עס רופט זיך אפּ ווי א זייל וואלט געגאנגען.

די נייע ציוויליזאציע האט דא אויפגעשפראצט, ווען צענטראל־אזיע איז אהונטערגעפאלען אונטער דער הערשאפט פון דער סאוויעטען־מאכט. די רע־גירונג איז אויפ'ן צד פון די פרויען, וועלכע קעמפען פערצווייפעלט פאר זייער פרייהייט. די רעגירונג האט פערבאטען דאס הייראטען צווישען קינדער און פאלי־גאמיע. זי פיהרט פראפאגאנדע צווישען פרויען, אז זיי דארפען אוועקווארפען די „פאראנדזשא". אבער אלטע מנהגים בויגען זיך נישט אזוי גרינג פאר נייע געזעצען. און עס געהט כמעט קיין חודש נישט אוועק אהן די טרויעריגע נייעס, אז אין דעם אדער יענעם דארף איז אין איהר קאמף פאר פרייהייט א פרוי ערמארדעט געווארען פון רעליגיעזע פאנא־טיקער, אדער אפילו פון איהר אייגענער משפּחה. די אוזבעקען קוקען גאנץ לייכט אויף אזעלכע מאר־דען. בעלאנגט דען נישט א פרוי צו איהר מאן און מעג ער נישט טון מיט איהר וואס ער וויל?

אזוי פיל קרבנות. ווער קען זיי אלעמען אויס־רעכענען? א יונגע סטודענטין, וועלכע איז אוועק אין די דערפער פיהרען פראפאגאנדע צווישען די פרויען ווערט דערהרגעט און צושניטען אויף שטי־קער. א מיידעל בעשטעהט אויף דעם, אז זי וועט חתונה האבען נאר מיט דעם מאן, וועלכע געפעלט איהר, זי טוט עס טאקע און קורצליך פאר דעם ווי זי דארף ווערען מוטער ווערט זי געשענדעט פון זי־בעצעהן פויערים, ערמארדעט און אריינגעווארפען אין טייך. אין איין דארף בלויז ווערען אויסגעהרגעט ניין פרויען. א יונגע פרוי, גול באזאר, וועלכע עפענט א שול צו לערנען פרויען לייענען, ווערט געלינטשט פון די דארפס־בעאמטע. א יונגע פרוי, וועלכער איז געלונגען צו קריגען א גט פון איהר מאן, ווערט געקעפּט פון איהר אייגענע פאמיליע, און מארד האבען זיך בעטייליגט איהר מוטער און איהר שוועסטער.

אזוי ציהט זיך דער טרויעריגער צעטעל פון מארטירערינס, וועלכע זענען מקריב זייער לעבען פאר'ן הייכען אידעאל פון מענשליכער פרייהייט.

ס. לעווין.

געשטארבען א זעלטענער יוד

דריי פערטל פון זיין פערדינסט האט ער צוטיילט אויף צדקה און אליין פלעגט ער עסען ברויט מיט זאלץ

ביאליסטאק.

אין ביאליסטאק איז מיט א קורצע צייט צוריק געשטארבען אין עלטער פון 83 יאהר גדליהו קאמענעצקי.

גרעבלענדיג זיך צווישען זיינע חפצים, האט מען געפונען א ספּעציעל אויפגענייטען פעקעלע, אין וועלכען עס זענען געלעגען הונדערטע קבלה־צעטעלעך פון פערשידענע הויגע אינסטיטוציעס, פאר נדבות, וואס דער אלטער האט זיי געגעבען.

דער פערשטארבענער איז געווען העכער 20 יאהר א שומר ביי דער פירמע „פארעצקי און גא־וואנסקי".

נישט קוקענדיג אויף זיין קליינע שכירות, פלעגט ער דריי־פערטעל פון זיין פערדינסט צוטיילען אויף צדקה און אליין עסען ברויט מיט וואסער.

זיצענדיג ביים טויער פון הויף פלעגט ער שטענדיג האלטען אין האנד א סידור'ל אדער זאגען תהלים.

די נדבות פלעגט ער אליין אהייטראגען אין די אינסטיטוציעס און האט נישט געווארט מ'זאל קו־מען צו איהם.

אויך אין בית־המדרש איז ער געווען דער ערשטער צו געבען א נדבה, הגם ער האט זיך גערעכענט פון די ארימסטע מתפללים.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבן

נייער פאלקסבלאט

24
זונטאג
כא
מרחשון תר"צ

נאוועמבער
זון-אויפגאנג 7.08
זון-אונטערגאנג 3 35

קאנטראל-פערזאמלונגען פון יאהרגאנג 1889, 1902 און 1904

מארגען דארפען זיך צושטעלען

אין פ.ק.או. I (נאוואטארגאווא 18) שערעגאווצעס פון רעזערוו און לאנד-שטורם מיט און אהן געוועהר (קאטעגאריע A C1 C2 און D) וואס זענען געבוירען געווארען אין 1889, וועלכע וואוינען אויפ׳ן שטח פון 2. 3. 5. 8. 9. און 11. פאליציי-קאמיסאריאטען און זייערע פאמיליען-נאמען הויבען זיך אן אויף

A C D

אין פ.ק.או. לאדז II (נייע ציגעל-גאס 51) זייגט, די געבוירענע אין 1904 י., וואס וואוינען אויפ׳ן שטח פון 13. פאליציי-קאמיסאריאט און זייערע פאמיליען-נעמען הויבען זיך אן מיט די בוכשטאבען

A B C D E F G H Ch I J K

רשימות פון יאהרגאנג 1909

(—) מארגען, מאנטאג, דארפען זיך מעלדען אין לאקאל פון מיליטעריש-פאליציייאישען ביורא ביים מאגיסטראט (פיעטריקאווער 212) פון 8 פריה ביז 3 נאכמיטאג די יונגעלייט, וואס זענען געבוירען געווארען אין 1909 י. וועלכע וואוינען אויפ׳ן שטח פון 14 פאליציי-קאמיסאריאט און וואס זייערע נעמען הויבען זיך אן מיט די בוכשטאבען

A B C D E F G

רומענישע סוחרים קומען קיין לאדז

(—) מארגען, מאנטאג קומט צופאהרען קיין לאדז אנ׳אויספלוג פון רומענישע סוחרים און אינדוסטריעלער. דער אויספלוג איז ארגאניזירט געווארען דורך דער פויליש-רומענישער האנדעלס קאמער און וועט בעזוכען לאדז, פוזען, קראקא, לעמבערג אוןווארשא.

אין לאדז וועט די געסט אויפנעהמען די היגע האנדעלס-קאמער. די געסט וועלען בעזוכען די פאבריקען פון שייבלער און גראהמאן, ווידזעווער מאנופאקטור א. אנד. ביינאכט וועט פאר זיי אין גראנד-האטעל איינגעארדענט ווערען א באנקעט.

פון שטאט-ראט

(—) דאנערשטאג וועט פארקומען א זיצונג פון שטאט-ראט. צוו. אנד. וועט אויף דער זיצונג אויסגעוועהלט ווערען 10 מיטגלידער און 10 פערטרעטער אין דער בייראט-קאמיסיע ביים מלוכה-אמט פאר ארבייטס-פערמיטלונג.

אויטאבוסען טארען זיך נישט אפשטעלען

ביי די טראמוואי-סטאציעס

(—) די לאדזער שטעטישע סטאראסטווא האט ארויסגעגעבען א פעראָרדנונג דער פאליציי אפצייטען, אז אויטאבוסען פון דער צווישען-שטאטישער קאמוניקאציע זאלען זיך נישט פערהאלטען ביי די טראמוואי-סטאציעס. אזוי-ארום וועלען די אויטאבוסען קענען אויפנעמען פאסאזשירען הינטער׳ן שטאט, אדער אויף די אויטאבוסען-סטאציעס.

אנ׳אומגליקספאל מיט׳ן בוכהענדלער יאכעלזאן

(—) אויף פיעטריקאווער גאס האט זיך אויסגעגליטשט און געפאלען אהרן יאכעלזאן, דער אינהאבער פון א בוכהאנדלונג. דער פאל איז געווען אזא אומגליקליכער, אז יאכעלזאן האט זיך צובראכען די נאז-ביין און זיך איינגאנצען צושלאגען. די ארויסגערופענע פאגאטאוויע האט איהם ערטיילט הילף.

א רייכע פרוי האט אויסגעשווינדעלט א בריליאנטענע בראש

די שווינדלערין איז ארעסטירט געווארען

צום יובעליר גאלדבערג אויף פאלודניאווא 9 איז אריינגעקומען א עלעגאנטע דאמע אין א פוטער-מאנטעל און האט זיך פארגעשטעלט אלס פרוי פון בעקאנטען אינדוסטריעלער קיאווסקי נארוטאוויטש 5 זי האט פערלאנגט צו קויפען בריליאנטען אויף א טייער סוינעניר דאלאר כדי אזוי ארום פערזיכערען איהר פערמעגען. גאלדבערג האט איהר געוויזען בריליאנטענע רינגען, בראשען א. א. וו. פון וועלכע פרוי קיאווסקא האט אויסגעקליבען א בריליאנטענע בראש פון א ווערט אנ׳ערך 600 דאלאר. די פרוי ק. האט אליין נישט געקענט דעצידירען און האט בעשלאסען די בראש צו בעוויזען איהר מאן כדי מיט איהם זיך צו בעראטען. גאלדבערג איז מיט איהר צוגעפאהרען צו איהר וואוינונג, אבער זיי האבען דעם מאן נישט געטראפען אין דערהיים. גאלדבערג האט א ביסעל געווארט, נאר אזוי ווי קיאווסקי איז לאנג נישט געקומען האט ער אנקוקענדיג די רייך מעבלירטע וואוינונג פון 5 צימער בעשלאסען, אז מ׳קען די בראש אנטרויען דער פרוי און האט איבערלאזענדיג די בראש ביז דער מאן וועט קומען אהיים צו זיך פון געשעפט. אזוי זענען א דורך א פאר שעה, מיט א מאל קלינגט מען אן צו גאלדבערג׳ן, אז ער זאל די בראש צו קיאווסקין נישט ברענגען, ווייל ביי אזא גרויסע טראנזאקציע האט די פרוי קיאווסקא צו איהם נישט קיין צוטרוי. גאלדבערג האט דערויף ערקלערט דער פרוי, אז די בריליאנטענע בראש האט ער איבערגעלאזט ביי איהר. די פרוי אנ׳אויפגערעגטע האט גענומען לייקענען און האט איבערגעריסען דעם געשפרעך ערקלערענדיג, אז זי וועט זיך נישט לאזען שאנטאזשירען.

דאן איז גאלדבערג געווארען אונרוהיג און פערדאכטענדיג עפיס אנ׳אפערע איז ער באלד אריבער אין אויספארשונגס-אמט און דערצעהלט וועגען גאנצען ענין, בעטענדיג דרינגענדע הילף. ער האט דערביי אנגעוויזען, אז אזעלכע טראנזאקציעס קומען פאר אהן עדות.

דער אויספארשונגס-אמט האט באלד ארויסגעשיקט א פרוי און 2 בעאמטע אויף אדורכצופירען א פערזענליכע רעוויזיע ביי פרוי קיאווסקא, אבער די רעוויזיע האט קיין שום רעזולטאט נישט געגעבען. קיאווסקא איז אבער ארויסגערופען געווארען אין אויספארשונגס-אמט און איז דארט דערווייל פערהאלטען געווארען. בעת דער אויספארשונג האט קיאווסקא בעהויפטעט, אז זי איז א קרבן פון עפיס א מיספערשטענדניש אדער שאנטאזש און איז א פאר מאל געפאלען אין חלשות.

דערווייל האט מען פעראָרדענט אדורכצופיהרען א רעוויזיע אין איהר וואוינונג און מ׳האט אין דער וועש-שאפע געפונען בעהאלטען די בראש.

קיאווסקא איז איבערגעשיקט געווארען אין טורמע אויף קאפערניקא און געגען איהר איז פערפיהרט געווארען א פראצעס.

א שוידערליכע ענטדעקונג

געפונען מענשליכע ביינער און מענשליכע שארבען

(—) נעכטען אינדערפריה האבען די ארבייטער וואס זענען געווען בעשעפטיגט ביים רייניגען דעם ביאלאנישען פילטער אויף פיעטריקאווער 92, זיך אנגעשטויסען אויף דער טיף פון פינף מעטער אויף עפעס א הארטען געגענשטאנד, ס׳האט זיך ארויסגעוויזען, אז דאס איז א ביין, בעת די ווייטערדיגע ארבייט האט מען זיך אנגעשטויסען נאך אויף אזעלכע ביינער און א שארבען פון א כאנספערזאן.

מ׳האט באלד וועגען דעם מיטגעטיילט אין 7-טען פאליציי-קאמיסאריאט. די אויספארשונג האט איבערגענומען דער לייטער פון אויספארשונגס-אמט אויבער-קאמיסאר ווייער, וועלכער האט די ביינער מיט׳ן שארבען איבערגעשיקט אין שטעטישען פראזעקטאריום. דער רעזולטאט פון דער מעדיצינישער אויספארשונג וועלען בעקאנט ווערען ערשט דינסטאג און דאן וועט מען ערשט קענען אננעהמען ווייטערע שריט, כדי אויפצוקלערען די געהיימנישפולע ענטדעקונג.

(וו) די ווייטערדיגע אויספארשונג האט פעסטגעשטעלט, אז אינ׳ם גרוב האבען זיך געפונען א פיקס-רויר, א וועלנערישער פאס, פאסקעס פון א פלעצעל, א וועלנעריש קעסעלע און שטיוועל. אויפן שארבען געפינט זיך א טיפע ציינען פון א וואונד. ס׳זעהט אויס, אז דער ערמארדעטער איז געווען א וועלנער. מיט דעם ענין האט זיך אויך פעהר אינטערעסירט די זשאנדארמעריע.

בעשטראפט רידזעווסקי׳ס „אליביסטען"

(—) ווי מיר האבען שוין מיטגעטיילט איז פרייטאג פארגעקומען דער פראצעס פון די עדות אינ׳ם רידזעווסקי-פראצעס, וועלכע האבען דאן פעסטגעשטעלט זיין אליבי. צום פראצעס האבען זיך אלס בעשולדיגטע צוגעשטעלט סטעפאן מיראסלאוו 25 י. אלט, סטאניסלאוו סטאלינסקי, 24 י.א. יוזעף קאמארא, 25. י. אלט, וואצלאוו בערנארעק, 24 י. אלט, באלעסלאוו שימאנסקי, 30 י. א. מיכאל ראל, 27 י. א., טשעסלאוו ווראוויאק, 29 י. א. וולאדיסלאוו מארדשיניאק, 26 י. א. און טאדעאוש ראמבינסקי, 27 י. א. אלע צעהן בעשולדיגטע זענען געווען פריי פון פראצעס.

זיי איז פארגעווארפען געווארען אז אין יאנואר 1928 האבען זיי אויפ׳ן פראצעס געגען קאזימיעזש רידזעווסקי, וועלכער איז בעשולדיגט געווארען אין ערמארדען דעם שטאט-פרעזידענט געזאגט פאלש עדות. אז רידזעווסקי האט אינ׳ם טאג פון מארד ר. ה. דעם 14-טען אפריל 1927, געארבעט מיט זיי צוזאמען אויף דער פאלעסיע צווישען 9 און 11, ר. ה. אין די שעה׳ן ווען ס׳איז פארגעקומען דער מארד.

דער צווייטער מערדער, וואלאשטשיק, וועלכער איז פערמשפט געווארען צום טויט, האט אבער געטענהט, אז רידזעווסקי איז דעם מארד בעגאנגען צוזאמען מיט איהם.

אויפ׳ן פראצעס זענען נישט אייפגעטרעטען קיין שום עדות. מ׳האט נאר פארגעלייענט די ערקלערונגען פון וואלאשטשיקען. דאס געריכט אונטער׳ן פארזיץ פון ריכטער ארנאלד האט פערמשפט אלע אנגעקלאגטע פאר פאלש עדות-זאגען צו 3 חדשים טורמע. און שימאנסקי׳ן צו 2 חדשים טורמע.

אויפ׳ן סמך פון דער אמנעסטיע, האט מען אלעמען די שטראף געשענקט.

א מארד-פראצעס

(2) אין קרייז-געריכט האט זיך נעכטען אפגעשפילט דער עפילאג פונ׳ם מארד, וועלכער איז אויסגעפיהרט געווארען אין טאנק-זאל אויף סמוגאווא גאס 28 דעם 23 יוני ד. י.

די פרטים פון דעם מארד זענען פאלגענדע: אין טאנץ-זאל אויף סמוגאווע גאס האבען זיך אין דעם קריטישען טאג ד. 23 יוני געפונען עטליכע צעהנדליג פערזאן, וועלכע האבען געטאנצט. פלוצים האט צווישען די געסט אלשאק מישקיעוויטש און דאמאגאלא אויסגעבראכען א געשלעג. אין גיכען שלעג האט זיך אריינגעמישט א געוויסער יוזעף מאראווסקי, אויסגעגלייכט די קעמפענדע צדדים און די גאנצע גרופע איז צוריק אריין אין זאל טאנצען, א שטיקעל צייט האט אין טאנץ-זאל געהערשט רוה. פלוצים איז איינער פון די אנוועזענדע, וועלכער איז ארויס אין גארטענדיל לעבען טאנץ-זאל זיך אפקיהלען, צוריק אריין מיט א געשריי „מען האט דער׳הרגעט יאנעקען". די אנוועזענדע זענען ארויס אין דרויסען און געפונען אלשאקען אין א קאלוזשע בלוט, א טויטען.

מישקעוויטשען, דאמאגאלין און שימאנסקין האט מען ארעסטירט אלס בעשולדיגטע אין מארד.

דאס געריכט האט פערמשפט דעם 21 יעהריגען סטאניסלאוו מישקיעוויטש אויף 8 חדשים טורמע; דעם 19 יעהריגען קאזימיערז דאמאגאלא 6 חדשים און דער 22 יעהריגער פיאטר שימאנסקי 6 חדשים טורמע.

מאגיסטראט דערלאזט נישט

העכערען די פרייזען פון ברויט און זעמעל

לויט׳ן פארשלאג פון דער וואיעוואדזטווע, איז אין מאגיסטראט נעכטען דאס צווייטע מאל פארגעקומען א זיצונג פון דער קאמיסיע פעסטצושטעלען די פרייזען פון ברויט און זעמעל. אויף אויף דער איצטיגער קאנפערענץ איז דער מאגיסטראט געבליבען ביי דער זעלבער מיינונג, אז עס איז נישט פערהאן קיין גרונד צו העכערען די פרייזען אויף ברויט און זעמעל, ווייל די פרייזען אויף קארן און ווייץ צווינגען נישט דערצו.

האנדעלס-קאמער געגען געהעכער-טען באהן-טאריף

(ה) דאס באהן-מיניסטעריום האט זיך געווענדעט צו דער היגער האנדעלס-קאמער מיט אנ׳אנפראגע איבער דער נייער באהן-טאריף, וועלכער איז איינגעפיהרט געווארען זייט׳ן 1 אקטאבער, בעשווערט נישט די לאגע פון די סוחרישע קרייזען.

אלס תשובה דערויף האט די האנדעלס-קאמער ארויסגעשיקט א מעמאריאל און וועלכען זי זאגט זיך ארויס, אז ס׳דארפען איינגעהאלטען ווערען די אלטע משאות-טאריפען פון טעקסטיל-רוישטאפען. די האנדעלס-קאמער האט זיך אויך פעררופען אויפ׳ן מעמאריאל, וואס זי האט אין דער זעלבער פראגע דערלאנגט דעם אינערן-מיניסטעריום און אויפ׳ן בריף צו דער היגער וואיעוואדזטווע, אין וועלכע זי האט זיך בשעתו ארויסגעזאגט געגען יעדער העכערונג פון די משאות-טאריפען.

Dr. med.

B. Robinzon

אינערליכע און קינדער-קראנקהייטען
פעטריקאווער 10, טעל. 131-86
נעמט אן פון 8-9½ פריה אונפון 3½-4½ נאכם.

Dr. med. STUPEL

12 Szkolna 12

ספעציאליסט פאר הויט-, האר און ווענערישע קראנקהייטען,
מענער-שוואכע, ליישיי און ראק, רענטגען-שטראהלען און קווארץ-ליכט, עלעקטרא-טעראפיע.
נעהמט אן פון 6 ביז 9 אין אווענד

„שנעלע" רייזעס פאר שווער געלד

די העכסטע מלוכה-קאנטראל-קאמער האט אין איהר בעריכט צוו. אנד. אנגעוויזען, אז די דינסט-רייזעס פון בעאמטע אין קריגס-מיניסטעריום זענען אויסגעצאהלט געווארען לויט'ן טאריף פון די שנעלצוגען. בעת אין בודזשעט איז פאראויסגעזעהען א העלפט לויט'ן טאריף פון שנעלצוגען און א העלפט — פון פאסאזשיר-צוגען, האט מען אויף 415.180 קילאמעטער בערעכענט בלויז 21.252 קילאמעטער לויט'ן טאריף פון פאסאזשיר-צוגען. לויט'ן טאריף פון שנעלצוגען האט מען אויסגעצאהלט אפילו פאר רייזעס אויף אזעלכע באהן-ליניעס, וואו ס'קורסירען גארנישט קיין שנעלצוגען.

די רייזעס האבען בעטראפען איבער 33 מיליאן זלאטיס.

ארעסטירט א לאדזער אין בריסעל

(—) אין בריסעל איז אלס בעשולדיגטער אין קאמוניזם ארעסטירט געווארען דער 24-יאהריגער סטודענט גרישא קאהאן, א לאדזער.

קאנפליקט וועגען קאשטשושקי-דענקמאל

(מ) לויט'ן אפמאך מיט דער פירמע וואסילעווסקי אין ווארשא האט דער מאגיסטראט דעם 19. ה. ח. געזאלט בעקומען צוגעשטעלט פארטיג די אפגעגאסענע פיגור פון קאשטשושקי פאר'ן דענקמאל. אזוי ווי די בעשטעלונג איז צום טערמין נישט אויסגעפיהרט געווארען, האט דער מאגיסטראט רעיענטאל אויפגעפאדערט די פירמע, אז זי זאל צוריקשיקען די גיפס-מאדעלען.

די פירמע וואסילעווסקי האט די פאדערונג נישט אויסגעפיהרט האט דער מאגיסטראט בעשלאסען ארויסצוטרעטען געגען דער פירמע געריכטליך.

שטראפען פאר הויזווירטען

(מ) אויף א זיצונג פונ'ם מאגיסטראט ד. 21. ד. ח. איז בעשלאסען געווארען, צו בעשטראפען א גאנצע רייהע הויזבעזיצער פאר נישט-צושטעלען צום טערמין די שטייער-דעקלאראציעס.

שול-יוגענד טאר נישט טרינקען קיין אלקאהאל

(—) דאס קרייז שול-קוראטאריום האט בעקומען פון דעם בילדונגס-מיניסטעריום א פעראָרדנונג אונטערצונעהמען אַנ'ענערגישען קאמף מיט'ן אלקאהאליזם צווישען דער שול-יוגענד. די פעראָרדנונג איז ארויסגעגעבען געווארען צוליב דעם, וואס עס איז פעסטגעשטעלט געווארען, אז צווישען די שול-קינדער פערברייטערט זיך געוואוינהייט צו אלקאהאל.

פון „מחזיקי חולים"

אויף דער אלגעמיינער פערזאמלונג פון מחזיקי חולים, וועלכע איז פארגעקומען זונטאג דעם 17. נאוועמבער איז אויסגעוועהלט געווארען א פערוואלטונג פון פאלגענדע פערזאנען: פרעזעס — שמחה גאלדבערג, וויצע-פרעזעס — זאנוויל קאנסענס, סעקרעטאר — יודעל גראסמאן, דוד לעווקאוויטש, זעליג ראפוך, יעקב דוד יאמניק, אברהם לעווי, ארי' פלאטוי, יחיאל מאיר לאסקער, אשר געפנער, רעוויזיאנס-קאמיסיע: נתן פערסיל. ישראל סוויע-ראנאווסקי און שמואל שטרויסמאן.

ס'קינד ליידט הונגער און די מוטער סמ'ט זיך

(2) אויף זאווישא 19 האט זיך נעכטען געסמ'ט די פרוי העלענא פריידאנק. אין א האפנונגסלאזען צושטאנד האט מען די אומגליקליכע אפגעפיהרט אין שפיטאל.

די סבה פון פערצווייפעלטען שריט איז ארבייטסלאזיגקייט און הונגער. זי האט נישט בעקאנט פערטראגען דעם הונגער פון איהר איינציג קינד.

Dr. med. J. Lubicz

ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 41-46

קראנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער.

איינציגע פראצאוניע פון זעמטליכע ארטאפעדישע אפאראטען, ווי: וקלאדקעס אויף פלאטפוסען, קונסט-ליכע פיס, גארסעטען א. ז. וו. עמפאנגט פון 5—7 אוו.

צוריקגעקעהרט.

נעכטיגע זיצונג פון דער קהלה-פערוואלטונג

נעכטען אין אווענד איז פארגעקומען א זיצונג פון דער קהלה-פערוואלטונג, ביים עפענען די זיצונג האט דער פאר'ן צענדער ה' מינצבערג ערקלעהרט, אז ער האט גערופען די זיצונג אויף שבת און נישט ווי שטענדיג אויף זונטאג, ווייל עטליכע פערוואלטונגס מיטגלידער האבען איהם ערקלעהרט, אז זיי וועלען נישט קענען זיין אנוועזענד אויף דער זיצונג זונטאג.

פרנס זעלמאנאוויטש פראטעסטירט געגען דעם אופן פון צונויפרופען פערוואלטונגס-זיצונגען פון דער קהלה און פערלאזט אלס פראטעסט די זיצונג. צוזאמען מיט איהם פערלאזען אויך די זיצונג נאך 3 פערוואלטונגס-מיטגלידער, אזוי אז ס'בלייבט נישט קיין קווארום. דער פארזיצענדער מאכט אבער א הפסקה אויף 15 מינוט, בעת וועלכער עס קומען נאך 2 פערוואלטונגס-מיטגלידער וואס מאכען פול די זיצונג.

די זיצונג האט זיך פערצויגען ביז שפעט אין דער נאכט. א בעריכט וועלען מיר ברענגען מארגען.

די קהלה פערטיילט די ערשטע ראטע פון די סטודענטען-סטיפענדיעס

אין דער קהלה איז פארגעקומען א זיצונג פון דער קאמיסיע צו פערטיילען די סטיפענדיעס פאר די אקאדעמיקער. ס'זענען בעשטימט געווארן 5 סטיפענדיעס: 1) פאר א סטודענט פון מעדיצינישען פאקולטעט און מאנפעליע; 2) פאר א סטודענט פון דער פראגער פאליטעכניק (מאשינען-בוי); 3) פאר א סטודענט פון ווארשאווער אוניווערזיטעט, מאטעמאטישע אפטיילונג, 4) סטודענטקע פון דער הומאניסטישער אפטיילונג ביים ווארשאווער אוניווערזיטעט און 5) סטודענט פון יודישען ראבינער-סעמינאר אין ברעסלוי. יעדע סטיפענדיע בעטרעפט 1200 זל. א יאהר און וועט אויסגעצאהלט ווערען אין פיר ראטעס.

נעכטען איז אין דער אנוועזענהייט פון וויצע-פרעזעס בערגער, פרנס אדוו. ווייצמאן און סעקר. גאדעל אויסגעצאהלט געווארען די סטיפענדיאנטען די ערשטע ראטע.

שטיצע-אקציע פאר ארבייטסלאזע

(מ) נעכטען האט דער מאגיסטראט ארויסגעשיקט צום ארבייטס-מיניסטעריום א מעמאריאל וועגען בעשטימען שטיצע פאר די ארבייטסלאזע און לעבענסמיטלען און האלץ-מאטעריאלען. ביז איצט פלעגט דאס מיניסטעריום דעקען די קאסטען פון די איינגעקויפטע לעבענסמיטלען און דער מאגיסטראט — פאר האלץ-מאטעריאל און פון דורכפיהרען די אקציע.

לויט דער סטאטיסטיק פון מלוכה אמט פאר ארבייטס-פערמיטלונג זענען אויף דעם 15 נאוועמבער געווען אין לאדז רעגיסטרירט 15,150 ארבייטסלאזע פון וועלכע 8.377 זענען געווען בערעכטיגט צו שטיצע. אין צוזאמענהאנג מיט'ן פערענדיגען די סעזאן-ארבייטען וועלען זיך די צאהל ארבייטסלאזע איצט פערגרעסערען. לויט די אויסרעכנונגען פון מאגיסטראט וועט די שטיצע זיין נויטיג: פאר 8,377 ארבייטסלאזע לעבענסמיטעל — 234,556 זל. און פאר 15,150 ארבייטסלאזע בעהייצונגס-מאטעריאל 345,420 זל. אנווייזענדיג אז אפילו א טייל פון די וואס האבען ארבייט, זענען בעשעפטיגט נישט די פולע וואך, בעט דער מאגיסטראט צו בעשטימען די נויטיגע שטיצע כדי צו קענען א דורכפיהרען די נויטיגע הילפס-אקציע.

עלעקטריש בעלייכטונג אין ווידזעוו און כאינע

(מ) אין דער אנוועזענהייט פון וויצע-פרעזידענט ראפאלסקי און דעם לייטער פון דער אפטיילונג פון שטעטישע אונטערנעמונגען בזשאזאווסקי איז איינגעשלאסען געווארען אין דער שטעטישער נעץ די נייע בעלייכטונגס-אינסטאלאציע פון ווידזעוו און כאינע. אויף ווידזעוו זענען בעלויכטען געווארען די גאסען גראניטשנא באטארי, נאווי שוויאט, נאוואקאלעיאווע; אין כאינע — זשגאווסקא ביז'ן סוף שלאנסקא, מאטשעווסקא, מאזורסקא, הענריקא, מארשאלקאווסקא, קאפערניקא, קאפליטשנא. צוזאמען — 7 קילאמעטער אין כאינע און 9 — אין ווידזעוו. אזוי ארום זענען אין ווידזעוו בעלויכטען געווארען אלע פערבויטע גאסען. היינטיגס יאהר וועלען בעלויכטען ווערען די גאסען פון באלוט און ראדאגאשט צוזאמען אויף אנ'ערך 10 קילאמעטער לענג.

פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע

— אויף דער לעצטער זיצונג פון ציוניסטישען קאמיטעט האט דער פארז. רעפ. ראזענבלאט בעגריסט דעם אינוש. פראשקער צו זיין-אוירער ארייננטרעטען אין שטאדטראט אלס ציוניסטישער ראטמאן אויפ'ן ארט פון ה' ב. וואקס, וועלכער האט זיך אפגעזאגט פון מאנדאט צוליב זיין קראנקהייט. גלייכצייטיג זענען ארומגערעדט געווארען פערשידענע פראגען אין צוזאמענהאנג מיט דער טעטיגקייט פון דער ציוניסטישער פראקציע אין שטאדט-ראט.

— אויף דער לעצטער זיצונג איז מיטגעטיילט געווארען וועגען דעם קאמיטעט וואס גרינדעט זיך אין אונזער שטאט אויף צו פייערען דעם 50-יעהריגען יובילעאום פון פערדינסטפולען ציוניסטישען עסקן רעפ. יצחק גרינבוים און עס איז אויך בעשלאסען געווארען צו רעלעגירען פארשטעהער פון ציוניסטישען קאמיטעט.

— אין צוזאמענהאנג מיט דער הכשרה-ארבייט וואס ווערט אונטערגענומען דורך דעם ציוניסטישען קאמיטעט כדי פארצובערייטען א געהעריגען חלוציש'ן עלעמענט פאר ארץ-ישראל איז בעשטימט געווארען א ספעציעלע קאמיסיע פון ציוניסטישען קאמיטעט און 3 פון „החלוץ המרכזי".

— דערויף איז בעגריסט און בעשטעטיגט געווארען די איניציאטיווע פון דער פערוואלטונג פון „בני ציון" צו גרינדען אין ראיאן פון נייערם מארק א העברעאישע פראבעל-שולע. עס איז בעשלאסען געווארען פאהלויפיג צו עפענען דעם „גן-ילדים" אין לאקאל פון „בני ציון" אויף זשגאווסקא 7. א ספעציעלער קאמיטעט וואס האט זיך געשאפען, צו דעם צוועק איז שוין צוגעטרעטען צו מאכען די נויטיגע הכנות אויף צו עפענען די פראבעל-שולע.

א קצב פערשליסט א קאנטראלער אין א קאמער

פון אלעקסאנדער שרייבט מען אונז:

לעצטענס האט זיך די פאליציי דערוויסט, אז אין איניגע קריסטליכע יאטקעס ווערט פערקויפט פלייש וואס איז פערסמט מיט טריכינין. עס איז דעריבער ארגאניזירט געווארען א שטרענגע קאנטראל איבער די יאטקעס. אלס הויפט-קאנטראלער איז בעשטימט געווארען דער פעלדשער-וועטערינאר סטעפאן רויבעק.

פרייטאג איז דער קאנטראלער א-יין צום קצב קאראל פיטקע, בעקומענדיג א ידיעה, אז פיטקע פערקויפט פערניפטעט פלייש. ווי נאר רושיבעק איז אריין אין דער יאטקע, איז פיטקע איהם בעפאלען און איהם אריינגעשטיפט מיט'ן געוואלד אין א פינסטערער קאמער, און פערשלאסען די טיר. רושיבעק איז ערשט פריינגלאזען געווארען נאכדעם ווי פיטקע האט שוין געהאט בעהאלטען דאס פערגיפטעטע פלייש.

דערמיט האט זיך אבער פיטקע נישט בעגנוגענט, און האט גענומען א שארף מעסער דראהענדיג דערמיט דעם קאנטראלער אויב יענער וועט נאכאמאל צו איהם ארייננקומען.

אין דערזעלבער צייט איז אין דער יאטקע אריינגעקומען דער שכן מאקס שעפער, אויך א קצב און אויך ער האט זיך געוואהרפען שלאגען דעם קאנטראלער.

אין טויט-שרעק איז רושיבעק ארויסגעלאפען פון דער יאטקע און גערופען די פאליציי. איצט איז דער ענין אין דער לאדזער פראקוראטור, דעם קצב פיטקע דראהט א שווערע שטראף. פאר א געוואלד-טאט איבער א אפיציעלען בעאמטען בעה'ן ערפילען זיינע פליכטען.

Dr. H. WOŁKOWYSKI

צעגעלניאנא 25, טעל. 126-87

ספעציעל ארצט פאר הויט- און ווענערישע קראנקהייטען, מענער- שוועכע, אלע ארט צאליזען, בעהאנדלונג מיט קווארק-שטראהלען

נעמט אן פון 8-2 נ.מ. און פון 5-9 אוו.

קליינער פעליעטאן

אויפ'ן „עולם האמת"...

ווען מיר קומט אמאל אוים צו זיין א יפין בית עלמין און איך לייען פערביינגעהענדיג די אויפשריפטען אויף די מצבות, ווער איך פערזאוגדערט און זאג צו זיך אליין: עפעס וועגען דאך דא אלע בעקאנטע וואס נישט לאנג האב איך זיי געזעהען שפאצירען צווישען לעבעדיגע אויף די הויפט-גאסען פון אונזער גרויסער מסחר-שטאט און פלוצלינג בלייב איך שטעהן, אפשטעלענדיג זיך ביי א קבר און זאג ווידער צו זיך אליין: אויך ער איז שוין אויך אויפ'ן עולם-האמת, דאכט זיך דא נישט לאנג מיט איהם גערעדט און שוין און באלד ביי א צווייטען קבר — און ער אויך... און דער... און יענער... עס וועגען דאך שוין מעהר דא אויפ'ן בית-עלמין, ווי דארטען אויפ'ן גאס. אנ'אימה ופחד נעהמט אריבער איבער'ן לייב.

ברוך דיין אמת.

דאס איז דער משל. דער נמשל רבותי איז:

ווען איך נעהם אריין אין האנד די צייטונגען פון דער וואך און אוי...טיב און צו לייענען די „נאדזאר'ען" מיט די „אופארגאשטש'ען" וואס עס ווערען יעדען טאג געמאכט אין אונזער מסחר-וועלט ווער איך אויך פערזאונדערט און זאג ווי צו זיך אליין, עפעס וועגען דאך דא אלע בעקאנטע, וואס נישט לאנג האב איך זיי געזעהען שפאצירען צווישען די לעבעדיגע... און פלוצלונג שטעל איך זיך אפ ביי א פרישען „נאדזאר" און זאג ווי צו זיך אליין, אויך ער איז שוין אויך אויפ'ן עולם-הפליטה... דאכט זיך דא נישט לאנג מיט איהם געהאנדעלט און באלד ביי א צווייטען — און ער אויך... און דער... און יענער... עס וועגען דאך שוין מעהר דא אויף דער צייטונגס-רשימה פון די פלייטה'ניקעס, ווי דארטען אויפ'ן מסחר-מארק...

און אזוי לייענענדיג די צייטונג האב איך מיר דערמאהנט אן די ווערטער וואס עס האט אמאל געזאגט א גרויסער פילאזאף: „סוף אדם למות, סוף בהמה לשחיטה וסוף סוחר — לפליטה..." האב איך אפגעזאגט א היינטען ברוך דיין אמת און בין אוועק אין רעדאקציע דאס אויפשרייבען.

שר של אש.

אפטייקען

(2) וואיטשיצקי (נאפיורקאווסקי 27), דאגילעצקי (פיעטריקאווער 127), איל'נצקי און צימער (וואולטשאנסקא 37), לייגווי-בער (פרייהייטס-פלאץ), י. הארטמאן (מלינארסקא 1), קאהאנע (אלעקסאנדראווסקא 80).

קאמף געגען ראק

די לאדזער געזעלשאפט צו בעקעמפען די ראק-קראנקהייט מעלדעט, אז אין אינסטיטוט צו היילען מיט ראדיום האט מען אין דריטען קווארטאל פונ'ם לויפענדען יאהר ערטיילט 526 מעדיצינישע עצות. פון 78 פערזאן, וועלכע האבען געהאט א פערדאכט אויף ראק האט מען ביי 60 די שרעקליכע קראנקהייט פעסטגעשטעלט. די גרעסטע טייל קראנקע זענען איז עלטער פון 40—50 יאהר. געהיילט האט מען אין דער צייט 65 קראנקע, 20 מיט ראדיום, 41 מיט רענטגען און 4 מיט ראדיא און מיט רענטגען.

א חנוכה-באזאר לטובת „וו.י.ז.א."

(אויפרוף)

דער יודישער פרויען-פערבאנד „וו.י.ז.א." ארדענט איין פון 12—16 דעצעמבער ה. י. אין איינענעם לאקאל (פושעיאוור 2) א גראנדיעזען חנוכה באזאר.

אפשאצענדיג ווי נעהעריג די צילען און אויפגאבען פון פרויען-פערבאנד „וו.י.ז.א." וועט די יודישע געזעלשאפט אין אונזער שטאט געוויס אויפנעהמען די זאמלערינס און מיטהעלפען צו דעם ערפאלג פון די ראזיגע אונטערנעהמונג דורך שענקען ווערטפולע הפצים דעם באזאר און דורך אונטערשטיצען מיט אלע מעגליכקייט די אקציע.

פון דער הכנסה פון באזאר איז בעשטימט 50 פראצענט לטובת דעם קרן קימת.

דעם פראטעקטאראט איבער דעם חנוכה-באזאר האבען איבערגענומען די ה"ה:

דר. מ. ברוידא, סענ. ש. בורזינער, ד"ר. בראנרשטעטער, פ. נערשאווסקי, ד"ר מ. וויששאיאנסקי, סט. זאראצינסקי, רח. ש. ספעקטאר, פרעזעס ב. עטינגאן (מיטגל. פון דער יודישער אנענץ), ס. פאוסט, ד"ר א. פערלמאן, דר. י. ראזענבלאט (סיים-דעפוטאט), ד"ר. מ. קאן, ד"ר. ס. רינער, ד"ר ש. שוויג.

ראדיא-פראגראם

זונטאג, 24 נאוועמבער

12.00 ווארשא: ארגאן-קאנצערט פון ווארשאווער פילהארמאניע. 14.20 ווארשא: קאנצערט שאפענס פאלאצי און מאזורעק. 15.20 ווארשא: שאפען-קאנצערט. 16.20 ווארשא: מוזיק פון בראמאס פלימעס. 17.40 ווארשא: קאנצערט פון פאליציייאישע ארקעסטער. 20.30 קראקא: אווענד קאנצערט. 20.30 פויזען: עסטרייכישע אקאדעמיע. 22.35 ווארשא: קאמיניקאט פון פ. א. ט. 23.00 ווא-שא: טאנץ-מוזיק. 11 30 בודאפעשט: סימפאנישער קאנצערט. 11.30 לייפציג: סימפאנישער קאנצערט: 13.30 שטאקהאלם: סימפאנישער קאנצערט. 20.30 מיילאנד: סימפאנישער קאנצערט.

די גרעסטע סענסאציע וועגן די ארץ-ישראל-געשעהענישען

די בלוטיגע פאסירונגען זענען פאראייביגט געווארען אין א גרויסען פילם

אין דער יודישער וועלט טומעלט זיך איצט מיט א שפאנענדיגער סענסאציע, ס'ווייזט זיך איצט ארויס, אז א יודישען בעריהמטען אונטערנעהמער איז געלונגען צו פאראייביגען אויף דער פילם-לענטע א רייה פון די וויכטיגסטע און בלוטיגסטע עפיזאד-ען פון די לעצטע געשעהענישען אין ארץ-ישראל. דער דאזיגער אונטערנעהמער געפינט זיך איצט אין פוילען און אונזער מיטארבייטער האט זיך דער-וואוסט פון איהם פאלגענדע פרטים וועגען זיין געפעהרליכער ארבייט:

מיט עטליכע וואכען פאר'ן אויסברוך פון די געשעהענישען איז דער דערמאהנטער פילם-אונטער-נעהמער אוועקגעפאהרען קיין מצרים און פאלעסטינע כדי אויסצופערטיגען א מאנומענטאלען פילם פון ראַרטיגען לעבען. די אפעראטארען זענען גענומען געווארען פון פאריז און די ארבייט איז געגאנגען זעהר ערפאלגרייך. ווען די ארבייט איז געווען אין פערענדיגט געווארען, האט דער אונטער-נעהמער נאך אנ'אינטערעסע פון בעריהמטע פער-זענליכקייטען צווישען זיי אויך פון פוילישען קאנ-סול אין ירושלים, בעקומען די ערלויבניש פארטצו-זעצען זיין ארבייט אין ארץ-ישראל.

דא האבען זיך אבער די פילם-אפעראטארען אנגעשטויסען אויפ'ן פאנאטיזם פון די אראבישע פויערים. א כאפטע פעלאכען פון הינטער חברון זענען בעפאלען דעם אפעראטאר און פולשטענדיג צובראכען דעם אפאראט. מ'האט געמוזט שיקען נאך א נייעם אפאראט. דערווייל האבען זיך אונטער-געריקט די בלוטיגע געשעהענישען. די אראבישע ליידענשאפטען האבען זיך אלץ מעהר צושפילט.

די אפעראטארען מיט'ן אונטערנעהמער האבען דעריבער בעשלאסען די געשעהענישען צו פער-אייביגען אויפ'ן פילם, א דאנק גרויסע סומען באקשיש (כאבאר) האבען אייניגע אראבישע שייכען גע-געבען די מעגליכקייט צו פערפילמען א רייה אראבי-שע מיטינגען און קאנספיראטיווע צוזאמענקונפטען פון די אראבישע רוצחים, מיט דער הילף פון די-זעלבע אונטערגעקויפטע שייכען, האט דער פילם-אפאראט כסדר נאכגעפאלגט די ענטוויקלונג פון דער פערברעכערישער פראפאגאנדע צווישען די פעלאכען.

ביי אלע גרעסערע און קלענערע געשעהענישען האט דער אפאראט געארבייט: אויף דער כותל מערבי אין צפת, אין חברון, אין מוצא, אויף בוימער און בוידעמס, ביים איינשטע-לען זיך דאס אייגענע לעבען האבען די אפעראטארען אראפגענומען די חברונער, צפת'ער און ירושלימער געשעהענישען די שווערסטע מאמענטען זענען פער-אייביגט געווארען: די קרושים, פערוואונדעטע, צו-ריסענע ספרי-תורות, כותל-מערבי, די נעפאלענע

אראבער, די פערטיידיגונג פון דער העלדישער יודי-שער זעלבסטשוץ. אין דעם שאטען פון דער נאכט איז אויך געלונגען צו פערפילמען די געהיימע טראנ-ספארטען פערוואונדעטע, וועלכע זענען דורך די אראבער געשלעפט אויף קעמלען.

דאס אליין איז פשוט דורך א צופאל געלונגען צו פאראייביגען און צוזאמען מיט זעהר פיל הערליכע אויפנאהמען וועגען יודישען און אראבי-שען לעבען אין ארץ-ישראל בכלל — איז אויסגע-פערטיגט געווארען דער פילם וועלכער איז די אל-געמיינע סענסאציע פון דער יודישער וועלט.

ווי דער פילם-אונטערנעהמער האט אונז איי-בערגעגעבען, ווערט איצט געפיהרט אונטערהאנד-לונגען, כדי דעם פילם צו ווייזען אין א ווארשאווער און א לאדזשער קינא.

היינט פארלעזונג פון רעד. י. אוגער

היינט 8.30 אווענד קומט פאר אין דער פאלקס-אוניווערזיטעט ביי דער ציוניסטישער אר-גאניזאציע די צווייטע פארלעזונג פון רעד. י. אוגער אויף ד. ט. „ענגלאנד, אראבער און א"י-מאנדאט".

די פארלעזונג אויף דער אקטועלער טעמא, געהאלטען דורך דעם בעקאנטען פובליציסט און פרעלעגענט, וועט געוויס צוציהען די אויפמערק-זאמקייט אין די בריימע יודישע קרייזען.

היינטיגער פריהמארגען-קאנצערט און רעוויו-פארשטעלונג

היינט, 12 א זייגער מיטאג קומט פאר אין פילהארמאניע דער דריטער פריה-מארגען-קאנצערט פון פילהארמאנישען ארקעסטער אונטער דער לייטונג פון דיריגענט בראניסלאוו שולץ.

אלס סאליסט טרעט ארויס דער פעהיגער און טאלאנטפולער פידלער אלעקסאנדער קאנטאראוויטש, וועלכער וועט אין בעגלייטונג מיט'ן ארקעסטער אויספיהרען מענדעלזאהנ'ס פידעל-קאנצערט. א חוץ דעם בעשטעהט דער פראגראם פון זשעלינסקיס אווערטורע אין די טאטרען און קליניקאווס סימפאניע.

היינט, 6 א זייגער אווענד קומט פאר אין פילהארמאניע א גרויסע רעווי-פארשטעלונג מיט'ן אנטייל פון דער פרעמיערין פון „מארסקי'ע אקא" סטאניסלאווא נאוויצקא מיט איהר פארטנער ה' האליטש ווי אויך מיט'ן אנטייל פון בעקאנטען זינגער מאריאן רענטגען.

די קינסטלער וועלען אויספיהרען די שלאגער נומערן פון די לעצטע פראגראמען וועלכע זענען געוויזען געווארען אין „מארסקע אקא" און אין „קווי-פרא-קווא".

מעלדונג

פון די פראפעסיאנעלע „ארט"-קורסען.

אכטונג, דאמען-שניידער!

די טעג הויבען זיך אן די למודים אויף די קאנצעסיאנירטע צושניידער-קורסען פון „ארט", אייניגע פרייע ערטער זענען נאך פערהאן.

עס זענען נאך פרייע ערטער אין דער מעכא-נישער וועבעריי, סוויטער-שטיקעריי, וועש-נייעריי-האפטעריי, דאמען-שניידעריי און קראפט-שפולען.

איינשרייבונגען קומען פאר אין ביורא פון „ארט" אין די ביורא-שעה'ן.

1,1805

תבואה- און מעהל-סוחרים!

די ארגאניזאציאנס-קאמיסיע פון מעהל- און תבואה-האנדעל-אינדוסטריע פון דער לאדזשער וואיעוואודסטווע אין לאדז דערמאהנט, אז היינט, 3 א זייגער נאכמיטאג צום צווייטען ענטגילטיגען טערמין וועט פארקומען

די 1-טע גענעראל-פערזאמלונג

אין פעראיינס-לאקאל קילינסקי 63. — צוליב דער וויכטיגקייט פון דער פער-זאמלונג, איז די אנוועזענהייט פון אלע מיטגלידער אונבעדינגט נויטיג.

ווארשאווער שיך-מאגאזין

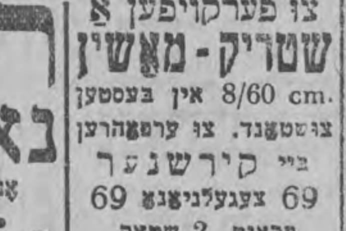

עמפפעהלט א גרויסען אויסוואהל פון די נייעסטע פאסאנען

JÓZEF NAGLER, Piotrkowska 109.

ראדיא!

מאטפלעט-מיילען ביז א 3-לאמפיגען עפאראט מיט א שעמאט

נאר פאר 87 זל.

אנווייזונגען און בעדינונגען—אומזיסט.

Polskie Radjo

Inż. J. KRZYŻANOWSKI i S-ka

Andrzeja Nr. 4.

צו פערקויפען א

שטריק-מאשין

8/60 cm. אין בעסטען צושטאנד. צו ערפאהרען ביי קירשנער 69 צעגעלניאנא 69 פראנט, 2 שטאק.

וואלד

קאלומנא אונטער לאסק. פערקויף פון ערד-פארצע-לאציע ביים שאסע 2000 קיו. מעטער פון 60 יעה-ריגען סאסנאווע וואלד. צו ערפאהרען פיעטרי-קאווער 82, אין היטען-געשעפט אין הויף.

Dr. ADAM

GROSGLIK

Al. Kościuszki 27

tel. 51-78

הויט און וועגערישע קראנקהייטען און ליכטהיילאינסט. נעמט אן פון 4—7 אין אוונט

ענטשולדיגונג

דערמיט ענטשולדיג איך מיך פאר די מיטארביי-טער פון פרענקעלס פאב-ריק. איך פערזיכער, אז אזעלכעס וועט מעהר נישט פארקומען.

מיט אכטונג

פישל עלבארד

קעלערס

הויכע ליכטיגע געאייגנעט אויף א פאבריקס-ווערקשטעל לאגער, עלעקטרישע קראפט

צו פערמיטען.

פאלודניאווא 28, ביים ווירט.

Dr. med. I. WAJNBERG

Cegielniana 47, tel. 26-02

צוריקגעקעהרט

אינערליכע קראנקהייטען.

ספעציעל פאר לונגען- און הארץ-קראנקהייטען.

בעשטראהלונגען און קינסטליכע בערג-זון.

נעמט אן אין דער היים פון 3—5 נאכמיטאג.

א מעדעל

פון ארענטליכע פאמיליע זוכט א פאסטען אין א מאנופאקטור-געשעפט איז אויך בעקאנט אין גא-לאנטעריע. צו ערפאהרען ביי וויערניק אלעקסאנדראווסקא 34.

קראנקע לונגען

אויף

טויזענדער זענען שוין געהיילט געווארען

פערלאנגט תיכף מיין בוך וועגען דער

נייער ערנעהרונגס-קונסט

וועלכע האט שוין פיל גראטעוועס. מיין נייע ערנעהרונגס-פארם קען אנגעווענדעט ווערען ביי יעדער צוגעוואוינטער לעבענס ווייזע און העלפט וואס שנעלער די קראנקהייט צו בעזיגען. עס פערשווינדען נאכטשווייס און הוסטען, עס הויבט זיך דאס קערפער-געוויכט און די ליידען ווערען איינגעשטילט.

ערנסטע מעדיצינישע וויסענשאפטס-מענער

בעשטעטיגען די פארציגליכקייט פון מיין מעטאדע און עמפפעהלען איהר אנווענדונג ביי די קראנקע. וואס פריהער מ'הויבט אן מיט מיין נאהרונגס-מעטאדע אלס בעסער איז.

גאנץ בחנם און פולשטענדיג פארטא-פריי

שיק איך ארויס מיין בוך, פון וועלכען איהר קענט זעהר פיל זיך דערוויסען. ווייל מיין פערלעגער קען איינגאנצען שיקען נור

10,000 שטיק גראטיס

שרייבט זאפארט, כדי איהר זאלט אויך געהערען צו די גליקליכע אפנעהמער.

GEORG FULGNER, Berlin-Neukölln, Ringbahnstrasse 24. Abt. 643.

Dr. Z. Rakowski

ספעצ. פאר אויערן-, נאז-, האלז- און לונגען-קראנקע.

קאנסטאנטינער 9. טעלעפאן 27-81

פערקבאמבענדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אן אין לעמשיצע, נאַרוטער 17 פון 10—11 און פון 2—8.

צאהן-ארצט

St. Gelberg

וואוינט יעצט

14 Zawadzka 14

נעהמט אן פון 10-2 און פון 4-7־ן

מעכאנישע שלאסעריי און אויטאגענישע שווייסעריי

פינקטליכע אויספיהרונג

J. REDER

11 קאנסטאנטינער 11

(רוג זאכאדניא) פריוואט-וואוינונג: גדאנסקא 20

יידען! הערט און שטוינט!

די גרעסטע סענסאציע וועגן די ארץ-ישראל-געשעהענישן

די בלוטיגסטע פאסירונגעז זענען פעראייביגט אין א גרויסען פילם!

אלע אריגינעלע אויפנאַהמען זענען אויסגעפיהרט געווארען אונטער אהאגעל פון קוילען פון אַראַבישע פלאַכען.

דער מאנומענטאלסטער פילם פון אַלע צייטען וועט קירצליך דעמאנסטרירט ווערן אין לאדז!

סוחרים און פאבריקאנטען

פערלירט נישט אייער האפנונג

ווען איהר קריגט א פראטעסט ווערט נישט פער-צווייפעלט קומט גלייך צו לויפען אין ביורא

„VERITAS"

פיעטריקאווער 31, טעל. 1,27-53

דארטען ווערט גלייך פערטיידיגט אייערע אינטערע-סען ווי אויך אלע ארט סאנדאווא אפאר-לאשצאווא, ס'ווערט געשריבען ביטעס ציווילנא, האנדלאווא, אדוואלאניעס קארנא, קלאזולעס, זאבעזפיעטשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילען, אינטערציזיעס, היפאטעקען, שותפות-אקטען. מיר נעמען אן אדמיניסטראציע פון הייזער. מיר שיקען ארויס אייגענע איננקא-סענטען אויף דער פראווינץ מיט אייגענע קאסטען. איבערזעצונג אין אלע שפראכען. יורידישע עצות אומזיסט פון 5–7. די ביורא איז טעטיג פון 9 פריה ביז 9 אווענד. מיט אכטונג

רעכטס-קאנסולענטען ביורא „VERITAS" Piotrkowska 31, tel. 1,27-53

Dr. med. **W. EYCHNER**

גינעקאלאג-אקושער

זגערזשער 11.

טעל. 34-72

נעמט אן פון 6–8 אווענד

א קוואליפיצירטע **שניידערין**

מיט לאנגיעהריגער פראק-טיק, וואס קען גוט צו-שניידען, קען זיך מעלדען אין דער אדמיניסטראציע פון אונזער צייטונג וועגען א פאסטען. 11809

לאזשי

קען בעקומען א יונגער-מאן אדער א פריילין ביי אַן אנשטענדיגער פא-מיליע. צו ערפאהרן ביים ווערכטער זאוואדזקא 33.

א טיכטיגער געשעפטס **מעבש** אויף פיזיש ענטוויקעלט ווערט געזוכט אין פירמע בערגערא'ן פלאַטא (קאלאשען-געשעפט) נאוואמיעסקא 3

קויהלען - קאקס

ליפערט

MAX FLUHR,

Sosnowiec, Kołłątaja 9, tel. 12-23

Kino MIMOZA

ul. Kilińskiego 178.

היינט און פאלגענדע טעג!

גרויסע פרעמיערע!

דער גרעסטער פוילישער פילם פון סט. זשעראמסקי

PRZEDWIOŚNIE

אין די הויפט-ראלען: די גרעסטע פויל. עקראן-שטערנס

ZBYSZKO SAWAN, MARJA GORCZYŃSKA, Bogusław SAMBORSKI

נעכסטער פראגראם: „די טענצערקע".

פערגרעסערטער ארקעסטער. ◆◆ פערגרעסערטער ארקעסטער.

נור אין דער בעוואוסטער פירמע פון דער אייזען-מעבעל-פאבריק

I. B. WOŁKOWYSKI שענקיעוויטש 3/5

פאבריק-לאגער: נארוטאוויטשא (דזיעלנא) 11, טעל. 137-70

אין: א מבילינסטען, א מבעסטען, א מבעקוועמסטען

און דער גרעסטער אויסוואהל כ'בעזיץ אויף לאגער א גרויסען אויסוואהל פון מעטאל-ניקעל-בעטען, פעלד-בעטען, מעטאלאווע פאטענט „פערפעקט" גאראנ-טיע 5 יאהר, קינדער-וועגעלעך די ניי-עסטע פאסאנען, וואש-טישען, סערוויזען, וויזשימאטשקעס און פיפען-וועגעלעך.

MIEJSKI KINEMATOGRAF OSWIATOWY

Wodny Rynek (róg Rokicińskiej).

od dnia 19.XI. do dnia 25.XI. 1929 r.

Dla dorosłych:

„ROSITA"

Dramat w 10 aktach.

W roli głównej: **MARY PICKFORD.**

Dla młodzieży:

Pierwszy raz w Łodzi!

„WALKA o ZŁOTY RÓG"

Film sportowy, ilustrujący wyprawę na przepotężne szczyty gór Alpejskich.

Następny program: **„SZECHEREZADA"**

פעלץ-ווארען אלער ארט

צו קאנקורענץ-פרייזען

לויט די נייעסטע מאדעלן אין א רייכן אויסוואל ווי אויך ענצעלנע פעלעכלעך. אלערליי רעפאראטורן אויף די בעסטע בעדינגונגען עמפפעהלט

I. SZWARCMAN

Narutowicza 42, tel. 1,66-31

בעמערקונג: קירזשנער- און שניידער-ווערקשטעל אוים'ן ארט. 1122

כ'קויף

און צאָהל די בעסטע פרייזען פאר גאלד, זילבער, בריליאנטען, דיאמאנטען, פערל ווי אויך לאמבארד-קוויטען. פלאץ וואלנאשטשי 10 (נעבער מארק), 1-טער שטאק, פראנט, קאפעליוש. 919

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען

און ערצטליך-דענטיסטישער קאבינעט

זגיערסקא 17 טעל. 16-33.

ד"ר ראקאוסקי נאז האלז אויערן קר.	10–11 2–3, 6–7
ד"ר רוזשאנער הויט און געשלעכט קר.	10–11 1–2
ד"ר גאלדשטיין- אויגען-קראנקהייטען פאלעק	1–2, 7–8
ד"ר יוסטמאן נערוון קראנקהייטן	12–2 און אוו.
ד"ר ראזענצווייג קינדער-קראנקהייטען	10-12 4-5
ד"ר פאפיערני פרויען און געבורטס-הילף	11½-1 3-6
ד"ר קאנטאר ביוראנישע-קראנק.	4½-5½ און 1–2
ד"ר ווייגבערג אינ. הארץ לונגען	12–1, 6½–7½
ד"ר סמוגעל רענטגען	12–2, 4–6
א. נראדיענטשיק צאהן-ארצט	5–7
נ. ראזעס צאהן-ארצט	2–3

[illegible] קארענען, סאטען א.א.וו. ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארן

א רענטגען-אינסטיטוט

[illegible] אפ בעשטראהלונג און דורכלייכטונ-גען, קווארץ-לאמפע, דיאטערמיע, עלעקטרוזאציע, אלע טעכנישע אנאליזען. א קבינעט פאר שטאמלער. [illegible] (שקארלאטין) פון 4–5 נאכמ.

די לעטשניצע איז אויך אפען זונטאג וויזיט אין דער שטאט.

ערצט.-קאסמעטיש. קאבינעט

פרל. מארקוס נעהמט אן פון 5–7 אווענד

Dr. med.

J. Sadokierski

כטאמאטאלאג

ספעציאל-ארצט פאר מויל- און קיפער-כירורגיע

צאהנפלייש-קראנקהייטען

רענטגען-דיאגנאסטיק. נעהמט אן פון 3–7.

פיעטרקאווער 164, טעל. 27-83.

Dr. med. NIEWIAŻSKI

ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקה. בעהאנדלונג פון מענער-שוואכע.

אנדזשעיא 5, טעל. 59-40

נעמט אן פון 8–2 נאכמ. און פון 5–9 אווענד. בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

DR. MED.

L. Pikielny

אוראלאג

ספעציאל-ארצט פאר נירן, בלאז און הארן-קראנקייטן

8 NAWROT 8, tel. 2,19-90

נעהמט אן פון 4–7 אווענד.

צוריקגעקעהרט.

כי יהי' ריב בין אנשים ונגשו אל המשפט!!!

זאלסטו גלייך קומען צו לויפען אין רעכטסקאנסולענטן-ביורא צו ה' מאנעלא, פיעטריקאווער 17 טעלעפאן 48-79

וואו עס ווערט ערלעדיגט און געשריבען אלערליי ביטעס: ציווילע, קארנע, האנדלאווע, אפעלאציעס, אדוואלאניעס, קלאוזולעס, זאבעזפיעטשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילען, שותפות-אקטען וועגען דירות אין או-רושאנד ראזיעמטשי, ווי אויך איבערזעצונגען אין אלע שפראכען.

מיט אכטונג

מאנעלא, רעכטסקאנסולענט פיעטריקאווער 17.

אכטונג!!!

הורט! דעטייל!

צום ווינטער-סעזאן זענען מיינע לאנג-יעהריגע לאגערס פערזעהען מיט א רייכען אויסוואהל פון פערשידענע

קאלאשען, שניעגאווצעס

צו קאנקורענץ-פרייזען

ביי ה. פערנקעל, פעטריקאווער 32 און וסכאדניא 56.

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאקטוירים-ספעציאליסטען

זאוואדזקא 1.

[illegible] ווענערישע הויט-קראנקהייט. [illegible] מענער-שוואכע [illegible] אנאליזען פון בלוט [illegible] סיפיליס און טריפער. קאנסולטאציע מיט ספעציאליסטען פון אורא-לאגישע און נערוועז-קראנקהייטן. קווארץ-לאמפ. עלעקטרישער הייל-קאבינעט קאסמעטיק.

– – טעגליך פון 8 פריה ביז 9 אווענד. – – פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכמ. [illegible] אן א פרוי-דאקטאר [illegible] פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג. – [illegible] פאר פרויען. –

וויזיט 3 זל.

א לאנגיעהריגער געוועזענער גערי׳כטס-סעקרעטאר

שרייבט אלערליי ביטעס און קלאגעס, קלויזולעס און זאבעזפיעטשעניעס אין אלע שטעדט פון פוילען. א גוטער ספעציאליסט אין מיליטער-ענינים

B. MANN, Piotrkowska 10.

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען

און דענטיסטישער קאבינעט.

זשוזשינער 11, טעלעפאן 37-63

אפען פון 9 פריה ביז 7 אווענד.

ד"ר אמיך נאז, האלז, אויערן קר.	4½–5½
ד"ר קערשנער קינדער-קראנקה.	9-11 4½-5
ד"ר שיפמאן אינערליכע קראנקהייטען	10–2
ד"ר לוביטש הויט און געשלעכטס-קר.	12½–1½
ד"ר שמירגעלד נערוון און גייסטיגע קר.	1–2
ד"ר גאלדבלאט אויגען-קראנקה.	12½–1½
ד"ר ווייס כירורגישע קראנקהייטען	2–3
ד"ר שפערלאווסקי פרויען-און געבורטס-הילף	4½–5½

[illegible] א.א. [illegible] קינסטליכע צורג-און-בעשטראהל. אייג-[illegible] עלעקטריזאציע [illegible] אויך [illegible]

אימפונגען געגען שקארלאטין.

ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארן

א רענטגען-אינסטיטוט.

ד"ר לאזשינסקי טעכניקער [illegible] צאהן-ארצט 10–1 3–6

קינסטליכע צייהן, קראנען, פלאמבן א. א. וו.

די לעטשניצע איז אויך אפען זונטאג

עלטערן!

אין פאן נאכמיטאג **החדר-שולע** הערען אנגענומען

קינדער, וואס לערנען אין פאלקשעכנע שולען צו לערנען: חומש, רש"י, תנ"ך, משניות, גמרא, תפ-סאריע, רעדען און שרייבען העברעאיש און יודישע בריף וועלכע צוזאמענשטעלען. מ'הערען אויך אנגע-נומען אנפענגער וואו מ'הערט אינפערלויף פון 5 חדשים אויסגעלערנט גרינדליך דאווענען. א שטרענג-רעליגיעזע ערציהונג! צוגענגליכע פרייזען.

איינשרייבען טעגליך 4 ביז 7 אווענד.

יחיאל דוד ראזענפעלד

פלאץ וואלנאשטשי (נייע שטאט) 6

קוועד אפיצינע, רעכטס, 2. שט.

אַבאָנאַמענטס-פרייז: אין לאדז — 5 זל. א חודש מיט אפטראגען א היים; אויף דער פראווינץ — 6 זל. א חודש; אין אויסלאנד — 8 זל.

פאר'ן אינהאלט און טערמינען די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנטווארטליך

די אדמיניסטראציע איז אפען בייטאג און ביינאכט.

אנאנסען-פרייז: פאר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב יו"ט—24 גר. אין דער זייט 8 שפאלטען

אין טעקסט—40 " " " " 60— " " " 4 "

נאכ'ן טעקסט—12 " " " " 18— " " " 8 "

פאר א מילימעטער-שורה. מינדעסטער פרייז. טייערער. אויסל. 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. א ווארט קלענער דער שטאט 50 פראצ.

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman

Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.